

Primární prevence netolismu ve školní družině na vybraných základních školách na Vsetínsku

Monika Janků

Bakalářská práce
2015



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika Janků**
Osobní číslo: **H12199**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Primární prevence netolismu ve školní družině na
vybraných základních školách na Vsetínsku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek vztahujících se k problematice primární prevence rizikového chování na 1. stupni základní školy se zaměřením na netolismus.

Příprava metodiky praktické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu – Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOPECKÝ, Kamil. Moderní trendy v elektronické komunikaci. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-80-85783-78-0.

MIOVSKÝ, Michal et al. Primární prevence rizikového chování ve školství. Praha: Sdružení SCAN, 2010. ISBN 978-80-87258-47-7.

ROGERS, Vanessa. Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renata Polepilová**

Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **23. ledna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 23. ledna 2015


doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka




Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům. ¹⁾

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24. 4. 2015

.....
Moučka Petr

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá primární prevencí netolismu ve školní družině na vybraných základních školách na Vsetínsku. Je rozdělena do dvou částí. V teoretické části se zaměřuje na vymezení terminologie a charakterizuje vývojové období dítěte mladšího školního věku. Ve druhé kapitole se věnuje rizikovému chování, zvláště pak vzniku netolismu. Třetí kapitola se zabývá prevencí a především pak primární prevencí netolismu ve školním prostředí. Praktická část zjišťuje, zda jsou děti seznámeny s existencí rizika virtuální závislosti a jak může škola dětem pomoci při předcházení vzniku netolismu v rámci školní výchovy.

Klíčová slova: prevence, primární prevence, rizikové chování, netolismus, mladší školní věk

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with a primary prevention of Netholism in after-school clubs at selected primary schools in Vsetín's region. The thesis is divided into two parts. The theoretical part focuses on defining the terminology and describes the development periods of a lower primary school aged child. The second chapter is devoted to a risky behaviour, especially to the origin of the Netholism. The third chapter deals with the prevention and especially with the primary prevention of Netholism in the school environment. The practical part determines whether the children are familiar with the risks of virtual addiction and describes how the school can help them with prevention of Netholism in the context of school education.

Keywords: prevention, primary prevention, risky behaviour, Netholism, lower primary school age

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat paní Mgr. Renatě Polepilové za odborné vedení a rady při zpracování této bakalářské práce.

Také bych ráda poděkovala své rodině za podporu a trpělivost během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 OBDOBÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	12
1.1 SOMATICKÝ VÝVOJ	14
1.2 PSYCHICKÝ VÝVOJ	15
1.3 SOCIÁLNÍ VÝVOJ	17
2 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	19
2.1 TYPY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ.....	20
2.2 NETOLISMUS	21
2.3 VIRTUÁLNÍ SVĚT A BEZPEČNOST	24
3 PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE.....	26
3.1 PREVENCE.....	27
3.2 PRIMÁRNÍ PREVENCE.....	28
3.3 MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 PROJEKT VÝZKUMU	34
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
4.2 CÍL VÝZKUMU	34
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
4.4 STANOVENÉ HYPOTÉZY	35
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU	35
4.6 METODA SBĚRU DAT	35
5 ANALÝZA ODPOVĚDÍ.....	36
5.1 VERIFIKACE HYPOTÉZ	47
5.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	48
5.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	51
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	55
SEZNAM GRAFŮ.....	56
SEZNAM TABULEK	57
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá tématem, které začíná být v dnešní době velmi aktuální. Setkáváme se s ním denně a to nejen doma, ale také ve svém zaměstnání. Při práci vychovatelky ve školní družině na základní škole můžeme vidět, jak se neustále snižuje věková hranice, kdy děti začínají používat mobilní telefony jako nezbytný nástroj pro komunikaci, zábavu i pro získávání informací.

Informační a komunikační technologie nám umožňují navazovat spojení s přáteli po celém světě, můžeme být neustále online právě pomocí chytrého mobilního telefonu. Neustále přicházíme do kontaktu s médii, která nás obklopují ze všech stran a poskytují nám nové, zajímavé zprávy. Internet se stal fenoménem dnešní doby, je dostupný ve většině domácností. Děti a mládež jsou připojeni k internetu doma, ve škole či cestou, například při cestování v dopravních prostředcích a to právě pomocí svého chytrého mobilu. Dnešní generace dětí tak vyrůstá obklopena všemi vymoženostmi moderního světa, vlastní mobily, tablety, notebooky, počítače. Navazují virtuální vztahy s lidmi, se kterými by se v běžném životě nikdy nesetkali. Internet se tak stává součástí jejich života. Žákům a studentům usnadňuje práci při plnění svých školních úkolů a pomáhá při studiu, je prostředníkem při komunikaci s přáteli. Zároveň toto „brouzdání“ po internetu může mít i své nevýhody, protože skrývá různá nebezpečí.

Mezi nevýhody patří možnost vzniku závislosti na internetu a s tím také souvisí další problémy, jako je závislost na online hrách, sociálních sítích. Díky anonymitě, kterou internet poskytuje, může dítě špatně vyhodnotit s kým, právě komunikuje a zde se setkáváme s dalším nebezpečím.

Je tedy velmi důležité, aby děti byly co nejdříve seznámeny s riziky, které internet a užívání mobilních telefonů představují. Jedná se například o kyberšikanu, kybergrooming či kyberstalking. O těchto a dalších nástrahách netolismu by měli být informováni žáci již na I. stupni základní školy, protože už tady vlastní své první mobilní telefony. Právě tématem netolismu u dětí mladšího školního věku a jeho primární prevencí ve školním prostředí se budeme zabývat v bakalářské práci.

V teoretické části bakalářské práce se budeme věnovat vývojovému období mladšího školního věku dítěte, dále vymezení termínů jako je rizikové chování, prevence a primární prevence netolismu u dětí. Jak probíhá primární prevence na konkrétních školách na Vsetínsku, se budeme věnovat v praktické části, kdy budeme zjišťovat, jestli jsou děti

mladšího školního věku s tímto tématem seznámeny. Zda jsou vznikem závislosti na virtuálním světě ohroženi chlapci více než dívky. Jakým způsobem se tyto děti mohou vzniku netolismu bránit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBDOBÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Školní dětství můžeme rozdělit na mladší školní věk, který trvá prvních pět let základní školy, následující čtyři roky školní docházky na druhém stupni základní školy označujeme jako starší školní věk. Dle Vágnerové můžeme období školního věku rozdělit do tří dílčích fází:

1. **Raný školní věk**, který trvá od nástupu do školy 6/7 – 9 let. Charakterizuje jej změna sociálního postavení, základy vzdělanosti – dítě se naučí číst, psát a počítat.
2. **Střední školní věk** trvá od 9 let – 11/12 let, dítě přechází na druhý stupeň základní školy nebo nižší stupeň střední školy a začíná dospívat. Jde o období relativního klidu a pohody, dítě se plynule rozvíjí ve všech oblastech a vytvářejí se předpoklady pro budoucí proměnu, která zatím probíhá jenom na psychické úrovni.
3. **Starší školní věk**, období druhého stupně základní školy do ukončení povinné školní docházky, přibližně do 15 let. Jde o období pubescence, tj. první fáze dospívání. Je to období řazené ke kritickým fázím vývoje jedince. (Vágnerová, 2012, s 255 - 256)

Dovršením šestého roku v životě dítěte nastává velká změna spojená s nástupem do první třídy základní školy. Dítě se stává příslušníkem nové neznámé skupiny – žákem školy. Vstup do školy klade zvýšené nároky na adaptabilitu dítěte. Očekává se od něj, že se bude chovat patřičným způsobem, slušně vystupovat, bude řádným, ukázněným žákem, který se nebude nevhodně odlišovat, ale zároveň by mělo být úspěšné, chválené až výjimečné. Toto období je pro dítě velmi náročné. „Pozice školáka je vyjádřena také tím, že získá své pravidelné místo v lavici a začne se podřizovat pro něj dosud nezvyklému pořádku a času vyučovacích hodin.“ (Jedlička, 2011, s. 117)

Souhrnným předpokladem pro vstup do školy je školní zralost, školní a sociální připravenost.

Školní zralost je zajišťována rozvojem dětského organismu a zvláště centrální nervové soustavy a jejich funkcí. Projevuje se zlepšením regulačních kompetencí, zvýšením emoční stability a odolnosti vůči zátěži. Dostatečná zralost je také podmínkou účinnějšího učení a tím i zároveň lepšího výkonu. Děti, které nejsou dostatečně zralé, bývají dráždivé, emočně labilnější, unavitelnější a to jim znesnadňuje adaptaci na školu. V souvislosti s nástupem dítěte do školy se výrazně mění organizace jeho života. Přibývají

povinnosti a zároveň se do značné míry omezuje dosavadní volnost. Pro nezralé dítě je velmi obtížné dodržovat nějaký režim, tato zátěž ho velmi vyčerpává. Dosažení určitého stupně zralosti CNS zvyšuje odolnost vůči zátěži a to je pro dítě důležité, protože nástup do školy s sebou vždy přináší určitý stres. Zde je důležitá podpora rodičů, spolupráce mezi školou a rodinou. Celková úroveň motorického i senzomotorického vývoje ovlivňuje úspěšnou adaptaci na školu. Pro učení čtení a psaní je nutná určitá úroveň zrakového a sluchového vnímání. Nezralost se projevuje nesprávnou výslovností některých hlásek.

Školní připravenost souvisí s motivací, mít přiměřené postoje ke škole, odpovídající zájmy. *Sociální připravenost* zahrnuje začlenění dítěte do skupiny vrstevníků, přizpůsobivost, přijetí norem. Schopnost rozlišovat různé role a chování, vědět, jak se chovat k učiteli a jak ke spolužákům. (Vágnerová, 2012, s. 256 – 260)

Desatero pro rodiče dětí předškolního věku je dokument MŠMT – 9482/20212-22, který nám udává přehled základních dovedností dítěte při vstupu do první třídy základní školy.

1. Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze.
2. Dítě by mělo být relativně citově samostatné a schopné kontrolovat a řídit své jednání.
3. Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti.
4. Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci.
5. Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy.
6. Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech.
7. Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit.
8. Dítě by mělo být přiměřené sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině.
9. Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevoval tvořivost.
10. Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě.

1.1 Somatický vývoj

S nástupem do školy je posuzována nejen školní zralost a připravenost, ale i tělesná vyspělost dítěte. Pro orientační zjištění, zda došlo ke změně postavy, sloužila tzv. filipínská míra, která porovnává délku horní končetiny vzhledem k velikosti hlavy. V šesti letech dítě váží okolo 20 až 23 kg a měří asi 115 až 117 cm. Dochází k prořezávání prvních stálých zubů. Období raného a středního školního věku z hlediska vývoje je obdobím relativního klidu, u dívek přibližně do deseti let a u chlapců do jedenácti let. Tělesné tvary dětí jsou plnější. V sedmi letech děti měří okolo 125 cm a váží kolem 25 kg. Kolem osmého roku se růst zpomaluje a k jeho zrychlení dochází v období pubescence. Mezi 9. a 10. rokem věku dochází u dívek k růstu pánevních kostí, k zaoblování hýždí a k malému vyklenutí mléčné žlázy. Při dlouhém sezení ve školní lavici, nedostatečném pohybu či přetěžování dítěte nebo také při nesprávném nošení aktovky dochází k postižením a ortopedickým vadám. Mezi nejčastější vady patří kulatá záda, deformity páteře – skoliózy, lordózy, kyfózy a ploché nohy. Dochází k nepoměru mezi rychle rostoucí kostrou a pozdějším nástupem rozvoje kosterního svalstva. Jako prevenci je dobré zařazovat do vyučování krátká cvičení, využívat přestávek k pohybu, který poskytuje dítěti uvolnění.

Pro období staršího školního věku je charakteristické tzv. pubertální zrychlení růstu. Dvanáctiletý chlapec měří okolo 151 cm a váží asi 42 kg. Dívka stejného věku měří 154 cm, její hmotnost je téměř 45 kg. Rychlý růst může způsobit obtíže v koordinaci, obratnosti, vytrvalosti a u některých dětí zájem o pohybovou aktivitu klesá. Mezi stejně starými dětmi téhož pohlaví se objevují rozdíly.

Tři různé vývojové typy dle Kohoutka (2002, s. 105):

- typ akcelerovaný (zrychlený vývoj),
- typ průměrný (středně rychlý vývoj),
- typ retardovaný (zpomalený vývoj).

Ve výhodě jsou jedinci dříve fyzicky vyzrálí, jejich vrstevníci jim vyjadřují obdiv a respekt, tím dochází k posílení sebevědomí. Pro somatický vývoj v období pubescence je typická nejen přeměna postavy, ale mění se i proporce obličeje. Změnou hormonální hladiny se rozvíjí sekundární pohlavní znaky (ochlupení, vývoj mléčné žlázy u dívek, u chlapců vousy, rozvoj hrtanu, změna hlasu - mutace). V tomto období dochází k navazování přátelství, prvních lásek. Dítě se začíná pomalu osamostatňovat od rodičů. (Kohoutek, 2002)

1.2 Psychický vývoj

„Psychický vývoj lze charakterizovat jako proces vzniku, rozvoje a zákonitých proměn psychických procesů a vlastností, jejich diferenciaci a integraci, která se projeví v rámci celé osobnosti. Zahrnuje kvantitativní i kvalitativní změny, nárůst i úbytek různých funkcí, které se mohou rozvíjet plynule i formou vývojových skoků.“ (Vágnerová, 2012, s. 11)

Psychický vývoj dle Vágnerové (2012, s. 11) zahrnuje několik dílčích oblastí:

- Biosociální vývoj – tělesný vývoj a proměny s ním spojené (viz předešlá kapitola).
- Vývoj kognitivních funkcí – zahrnuje psychické procesy, které se podílejí na poznávání a uchovávání získaných poznatků.
- Vývoj motivačně emoční složky – vývojově podmíněná proměna emočního prožívání, emoční regulace a významu jednotlivých potřeb.
- Psychosociální vývoj – proměny osobnostních a sociálních charakteristik, rolí mezilidských vztahů. (Socializaci je věnována následující kapitola 1.3)

Vývoj poznávacích procesů

- Vývoj zrakového a sluchového vnímání.

Předškolák lépe zaostřuje na dálku než na blízko. Pro malého školáka je tedy náročné věnovat se delší dobu čtení drobných obrázků či tisku, dochází při tom k většímu zatížení pozornosti. Zpracování ortografické informace – rozlišování detailů složitějšího obrazce se rozvíjí mezi 5. a 7. rokem. Školsky zralé děti dovedou rozložit celek na části a identifikovat je. Rozpoznají vizuální diferenciaci – vývojově primární je lokalizace detailů ve směru nahore – dole. Určení horizontální polohy (napravo – nalevo) je složitější, závisí na zrání a funkční diferenciaci pravé mozkové hemisféry ve věku 6 – 7 let. Při čtení a psaní potřebuje malý školák rozpoznat a správně určit pořadí písmen a číslic. Mladší školák už je schopen postupného prohlížení. V šesti letech už dokáže koordinovat pohyby očí po vnímaném objektu, nezralé děti nekoordinovaně přeskakují od jednoho detailu k druhému, nevidí to, co vidět potřebují. Důležitou roli ve školní práci při psaní či kreslení, hraje senzomotorická koordinace ruky a oka. (Vágnerová, 2012, s. 261 – 263)

- Vývoj fonologické percepce.

Mezi 5. a 7. rokem také dozrává schopnost rozlišovat zvukovou podobu mluvené řeči, která je podporována i zkušeností. Nezralé děti mohou mít problém s rozlišováním některých souhlásek – p, k, t, sykavek. Pro dítě je důležité umět vnímat slovo jako celek. Kvalita sluchové percepce závisí i na pozornosti. (Vágnerová, 2012, s. 264 - 266)

- Vývoj myšlení

Vývoj myšlení dítěte raného školního věku je převážně konkrétní a nesamostatné, postupně se dětské uvažování mění tak, že dítě je schopné logického úsudku se snižující se závislostí na viděné podobě věcí, ale stále je vázané na konkrétní realitu. Toto období, které trvá od 7/8 do 11/12 let nazval Piaget fází konkrétních logických operací. „Konkrétní operace tvoří přechod mezi činnostmi a obecnějšími logickými strukturami, které předpokládají kombinatoriku a strukturu „grupy“, koordinují obě možné formy vratnosti.“ (Piaget, 1966, s. 91). Myšlení dítěte mladšího školního věku je postupné, nejprve je zaměřeno na poznání skutečného světa, jak tento svět funguje, podle jakých pravidel. Dítě vychází z vlastní zkušenosti, kdy se může samo snadno přesvědčit o pravdivosti tvrzení, která vycházejí z reality. „Postupně začíná chápat pravidla, která v určité situaci platí, podle nichž svět funguje. Tato pravidla se stávají součástí jeho znalostí a ovlivňují jeho uvažování. Osvojení takových pravidel je projevem integrace dílčích poznatků a zobecnění reálné zkušenosti.“ (Vágnerová, 2012, s. 267). Rozšiřováním vědomostí a zkušeností během školní docházky se zvyšuje tendence k samostatnému uvažování a kritičnosti, která sílí v období pubescence.

- Paměť a autoregulace

Důležitým předpokladem školní úspěšnosti je úroveň pracovní paměti. Jde o schopnost zpracovat a udržet aktuálně důležité informace k pochopení či vyřešení problému. Pracovní paměť a pozornost se vyvíjejí ve vzájemné interakci. „Kvalita pozornosti ovlivňuje i úroveň pracovní paměti, protože platí, že co pozornost nezachytí, nemůže paměť uchovat.“ (Vágnerová, 2012, s. 287). Vývoj pozornosti se v průběhu školní docházky zlepšuje, dochází k prodlužování koncentrace. Délka soustředění v 7 letech je přibližně 7 – 10 minut, v 10 letech 10 – 15 minut. Schopnost ovládat pozornost se zlepšuje mezi 8. a 11. rokem, kdy žák dokáže flexibilně přesouvat pozornost z jedné činnosti na druhou. Koncentrace sluchové pozornosti je pro malého školáka náročnější než vizuální, která má výhodu delší expozice. Účinnost pracovní paměti zlepšuje schopnost ovládat a potlačovat to, co je nepodstatné či nežádoucí. Tato schopnost inhibice se zlepšuje na přelomu středního a staršího školního věku.

Autoregulace souvisí s vývojem poznávacích procesů, směřuje od emocionální regulace k vyšší formě, která je založena na vůli a je spojena s vědomím nutnosti. Děti mladšího i středního školního věku potřebují být vedeny a kontrolovány dospělými, nejsou dostatečně vytrvalé, nedovedou zvolit správný postup při dosahování cílů, často neví, co by měly

dělat. Předpokladem učení jsou paměťové funkce, které se právě v mladším a středním školním věku intenzivně rozvíjejí. Mezi základní paměťové strategie patří opakování, které používají děti na počátku školní docházky. Nejmladší školáci se ještě nedovedou učit, nepřemýšlejí nad učivem, jejich paměť funguje mechanicky. V 9/10 letech užívají školáci strategii uspořádání informací, třídění do kategorií pro snadnější zapamatování i vybavení. Strategie vybavování se objevuje ve středním školním věku a v následujících letech se zdokonaluje. Zrání dětského organismu se projevuje zvýšením emoční stability a odolnosti vůči zátěži. Dítě mladšího školního věku již lépe rozumí svým pocitům, zlepšuje se jeho schopnost rozpoznávat a chápat emoce druhých, vcítit se do jiného člověka. Rozvíjí se u něj i sebehodnotící emoce, rozumí pocitům viny, zahanbení či hrdosti. Svoje emoce už nedává tak najevo jako dítě předškolního věku. (Vágnerová, 2012, s. 286 - 311)

1.3 Sociální vývoj

Socializace ve školním věku je spojená s nástupem do školy, podřízení se instituci. Ve škole se dítě připravuje na svoji pozdější roli, úspěšné zvládnutí školní docházky určuje jeho společenské zařazení v budoucnosti. Rozvíjí se sociální vztahy dětí, na začátku školní docházky vzniká kamarádství se spolužáky, přátelství a později dochází i k prvním láskám. Dítě tedy navazuje vztahy s různými lidmi mimo svou rodinu. Pro rozvoj dětské osobnosti jsou důležité tři oblasti – rodina, škola, vrstevnická skupina.

Rodina zajišťuje v tomto věku dítěti sociální a emoční zázemí, zároveň je i jeho oporou. Uspokojuje většinu potřeb dítěte. Školák už chápe určité rodičovské postoje a jejich motivaci. Lépe se orientuje v rodinných vztazích. Rodiče mohou být pro dítě nejen modelem pro učení nápodobou, ale i ideálem, jemuž by se dítě chtělo podobat. Vztahy k otcům jsou zpravidla založené na obdivu k jeho schopnostem, vědomostem a síle. Zároveň rodiče představují určitý model pro budoucnost, vzor dospělého chování. „V mladším školním věku se posiluje identifikace s rodičem stejného pohlaví, dcery se ztotožňují s matkami a synové s otcem.“ (Vágnerová, 2012, s. 315). Dítě chce být jako otec či matka, myslí si, že jeho budoucnost bude stejná. Zatím se ale dítě o tak dalekou budoucnost příliš nezajímá. Rodiče ovlivňují rozvoj školáka i přímým způsobem, vybírají dítěti školu, do které bude chodit, co se bude učit. Zájmy dítěte školního věku jsou velmi pestré, neumí se rozhodnout, čemu se bude věnovat. Pokud rodiče dítě nutí do něčeho, k čemu nemá předpoklady, případně kladou na dítě nepřiměřené nároky, nadělají pak mnoho škody. Dospělí jsou pro dítě v mladším školním věku formální autoritou, jejich

rozhodnutí dítě bez výhrad akceptuje. Přesto mohou být děti k rodičům kritické, umějí říct, co jim na nich vadí. S nástupem dítěte do školy se objevuje požadavek rodičů na dobré výsledky ve škole. Pro dítě je důležitá i domácí příprava, která posiluje vztahy rodičů a dítěte. (Vágnerová, 2012, s. 313 - 325)

Škola má velký význam při rozvoji dětské osobnosti. Dítě zde získává nové, často rozdílné zkušenosti než v rodině a zároveň dochází k postupné integraci dítěte do společnosti. S nástupem do školy automaticky získává roli školáka, která zahrnuje roli žáka a spolužáka. Role žáka znamená osamostatnění, přijetí zodpovědnosti za vlastní jednání a jeho následky. Je rolí převážně podřízenou, dítě se musí podřídit nejen autoritě učitele, ale i školnímu řádu. Dítě se potřebuje ve třídě prosadit, být hodnoceno pozitivně, být oceňeno za svůj výkon, získat zpětnou vazbu. Vztah malého školáka k učiteli mívá osobní charakter, hledá u něj pocit jistoty a bezpečí v neznámém prostředí, oporu. Tento vztah se mění u žáků středního školního věku, kdy již mají dostatek zkušeností. Učitel je akceptován jako autorita, od níž neočekávají osobní vztah. Žáci kladou důraz na spravedlnost a vyžadují stejné podmínky po všechny. (Vágnerová, 2012, s. 326 - 337)

Vrstevnická skupina má v období školního věku významný socializační vliv. Jednou z nejdůležitějších potřeb dětí školního věku je potřeba kontaktu a přijetí vrstevnickou skupinou. Dítě pak přijímá pravidla skupiny, která v ní platí. „Dětská skupina se obvykle vytváří na základě snadnosti vzájemného kontaktu v rámci školní třídy nebo v okruhu bydliště.“ (Vágnerová, 2012, s. 338). Ve skupině se dítě učí spolupráci, sebeovládání, ohleduplnosti. Zkušenosti z těchto kamarádkých vztahů, kdy je dáována přednost osobám stejného pohlaví, jsou předpokladem pro pozdější přátelství. V mladším školním věku jsou zájmy dítěte velmi pestré, dominují hry, kresba, sběratelství, zájem o techniku a sport. V období mezi 6. – 8. rokem si dítě hledá kamaráda podle své oblíbené aktivity. Až ve středním školním věku, tj. v 9 – 10 letech nastává posun, dítě už nedává tak velký význam společným zájmům, ale vzájemnému porozumění. Ve školní třídě, která je specifickou vrstevnickou skupinou, se dítě stává spolužákem. Tato role s sebou přináší své výhody i nevýhody. Spolužáky si nemůžeme vybrat, jsou považováni za rovnocenné. Postupně se vztahy ve třídě mění, vzniká hierarchizovaná struktura, každý člen má svou pozici. U dětí středního školního věku záleží postavení dítěte ve třídě na oblíbenosti a neoblíbenosti, na obdivu, přehlížení až opovržení. V tomto věku imponuje dětem odvaha a sebedůvěra.

2 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Rizikové chování představuje chování, při němž dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost. Ve školním prostředí pracují pedagogové s aktuálním pojmem „rizikové chování“, který zároveň nahrazuje dříve používaný termín sociálně patologické jevy, jenž je pojmem sociologickým a označuje fatální jevy ve společnosti, jako jsou alkoholismus, krádeže, vraždy.

Obvykle mezi rizikové chování zahrnujeme:

- Násilné chování, šikanu ve školách, týrání, rasovou nesnášenlivost a diskriminaci některých skupin, extremismus;
- delikventní chování ve vztahu k hmotnému majetku (poškození např. školního majetku, sportovního zařízení, sprejerství);
- rizikové zdravotní návyky (např. pití alkoholu, kouření, užívání drog),
- nelátkové závislosti (gambling, problémy s nezvládnutým využíváním PC), nezdravé stravovací návyky, nedostatečnou nebo nadměrnou pohybovou aktivitu;
- nevhodné sexuální rizikové chování, předčasné mateřství a rodičovství;
- problémové chování ve škole, mezi které patří záškoláctví, neplnění školních povinností, nedokončení studia na střední škole;
- provozování rizikových sportovních aktivit, adrenalinových a extrémních sportů; rizikové řízení motorových vozidel, kdy dochází k ohrožování nejen sebe sama, ale současně dalších osob.

„Za prevenci rizikového chování považujeme jakékoli typy výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky.“ (Miovský et al., 2010, s. 24)

Musíme si uvědomit, že v naprosté většině případů existuje spíše kombinace různých typů rizikového chování či přecházení od jednoho typu k druhému. Rizikové chování způsobuje zdravotní, sociální nebo psychické ohrožení jedince, jiné osoby, majetku nebo prostředí. Rizikové chování je spojováno především s dospívající mládeží, kdy se míra rizikového chování zvyšuje, v pozdějších fázích vývoje klesá. Většinou o rizikovém chování

uvažujeme jako o projevu nedostatečné kompetence či nevyzrálosti, neschopnosti zvládat problémy. Stejně tak může rizikové chování usnadňovat socializaci, při které však převažují rizika. Jako příklad uveďme riziko užívání návykových látek, které usnadní dospívajícímu přijetí a zapojení do vrstevnické skupiny. Rizikové chování však vždy přináší negativní důsledky pro zdravý životní styl. (Miovský et al., 2010)

2.1 Typy rizikového chování

Ve školské praxi zaměřujeme na devět základních typů rizikového chování, které jsou nejvíce rozšířené a nebezpečné.

„V nejužším pojetí řadíme do základních typů rizikového chování:

- a) záškoláctví
- b) šikanu a extrémní projevy agrese,
- c) extrémně rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,
- d) rasismus a xenofobii,
- e) negativní působení sekt,
- f) sexuální rizikové chování,
- g) závislostní chování (adiktologie).

V širším pojetí pak k těmto sedmi oblastem zařazujeme následující dva okruhy, které se z hlediska výskytu v populaci začínají stávat velkými ohnisky pro preventivní práci, ale které nelze jednoznačně zahrnout do konceptu rizikového chování:

- h) okruh poruch a problémů spojených se syndromem týraného a zanedbávaného dítěte,
- i) spektrum poruch příjmu potravy.“ (Miovský et al., 2010, s. 24)

Tyto dva okruhy mají pevněji definovaný rámec ve zdravotnictví. Členění oblastí rizikového chování není jednoduché, koncept rizikového chování se vyvíjí. Některé z uvedených forem se dříve nevyskytovaly nebo byl jejich výskyt velmi omezený (např. negativní vlivy moderních technologií na děti a mládež nebo některé typy extrémně nebezpečných adrenalinových sportů). U jiných naopak došlo ke zhoršení situace nebo se jejich výskyt objevuje u jiné skupiny (např. pití alkoholu u nezletilých dívek). Zároveň ve většině případů existuje kombinace různých typů rizikového chování. (Miovský et al., 2010, s. 75 - 78)

Naše bakalářská práce se věnuje novému typu rizikového chování - netolismu – závislosti na virtuálních drogách. Co vlastně je netolismus a jak se tento nový druh závislosti projevuje, objasníme v následující kapitole.

2.2 Netolismus

Netolismus - tímto termínem označujeme závislost na virtuálních drogách, mezi které řadíme počítačové hry, internet, sociální sítě, chytré mobilní telefony, televizi, video. Jde například jen o pouhé prohlížení webových stránek, surfování, chatování, e-mailování. Jedná se tedy o psychickou, nikoliv fyzickou závislost, ke které dochází při konzumaci běžných drog. Problém netolismu je u nás ve svém začátku, zatím se pouze rozbíhají nejrůznější výzkumy. Ve světě se tímto problémem zabývají již cca 20 let. (Kopecký, 2013)

Netolismus je často spojován s hraním on-line her, ve kterých hrají tisíce hráčů v jednom virtuálním prostředí, tedy her na bázi MMORPG (massively multiplayer online role play game). Za nejvíce rozšířenou a oblíbenou hru nejen v zahraničí, ale i v České republice, která nejčastěji vyvolává či podporuje závislostní chování, je považován World of Warcraft (WoW). Na přelomu let 2010 a 2011 mělo tuto hru ve světě předplaceno 12 milionů hráčů, další milióny hráčů tuto hru hrají na tzv. privátních serverech (hráči neplatí žádné poplatky). Velkým problémem, který vyvolává rozvoj závislostního chování v prostředí multiplayerových her na hrdiny, je neexistence konce hry. Autoři do hry dodávají neustále nové úkoly, rozšiřují herní možnosti, které umožňují pokračovat ve hře do nekonečna. Online hraní není nebezpečné, pokud jej vnímáte jako hru a dokážete si stanovit jasná pravidla. Dodržovat stanovení začátku a konce hry. Řada hráčů bere online hru jako příjemnou relaxaci po namáhavém dni, jako projev běžné relaxace, potřeby odreagování. Často však dochází díky netolismu ke zničení vztahů v reálném světě, v rodině, s blízkými lidmi, přáteli, ztrátě zaměstnání. Pokud online hry hrají děti, mají daleko větší problémy než dospělí. Malí školáci většinou nemají představu o tom, kolik času můžou strávit u počítače každý den, daný limit překračují a zanedbávají tak své domácí a školní povinnosti. Rodiče by měli včas zasáhnout. Neměli by schvalovat tyto špatné návyky trávení volného času svého dítěte. Měli by dětem nabídnout jiné alternativy využití volného času, sportovní aktivity, turistiku, esteticko-výchovné činnosti, věnovat se svým dětem.

Internet, virtuální komunikace

Pro většinu z nás se internet stal automatickou součástí našeho života. Pokud máme volnou chvíli, děláme to, co nás baví. Někdo se věnuje sportu, jiný hudbě či umění. Někteří z nás si raději zapnou počítač. Přes internet komunikujeme s přáteli, posíláme e-maily, na internetu vyhledáváme informace, nakupujeme zboží, využíváme elektronické bankovníctví. Nejpoužívanější službou je elektronická pošta e-mail. Díky rychlosti doručení v řádu desítek sekund kamkoliv na Zemi je nejsilnější zbraní internetu. Výhoda e-mailu je, že je zdarma. „E-mail představuje základní komunikační nástroj 21. století pro efektivní asynchronní komunikaci.“ (Kopecký, 2007, s. 23)

Asynchronní komunikace probíhá bez odezvy v reálném čase. Chat je krátká komunikace nebo rozhovor dvou či více lidí prostřednictvím komunikační sítě. Patří mezi synchronní komunikační nástroj, je oblíbený pro svou anonymitu. Pro děti jsou komunikační a informační technologie velmi přitažlivé, představují vše, co zahání nudu, pobaví, umožní navázat virtuální kontakt nejen s vrstevníky. K tomuto účelu slouží sociální sítě, jako je MySpace nebo Facebook, kde si můžeme vytvořit svůj vlastní profil. Mezi české sociální sítě patří například oblíbená Libimseti.cz. (Kopecký, 2007)

Virtuální závislost

V současnosti existují lidé, kteří mají více online přátel, které nikdy neviděli, než skutečných přátel ze svého okolí. Pro mladé lidi je tento způsob komunikace a vztahů zcela přirozený. Závislost na internetu se projevuje v užívání jeho služeb, jako jsou e-mailová komunikace, chatování, online nakupování, hry. Prostřednictvím těchto služeb se člověk dostává do virtuálního světa a reálný svět se mu odcizuje. Tady nepotřebuje naplnit své ambice, ale často se spokojí pouze s virtuálním prožitkem. Internet umožňuje každému z nás stát se tím, kým si přejeme být. Tato možnost je velmi lákavá především pro adolescenty, při hledání vlastní identity. Nejčastější příčinou vzniku netolismu mezi školní mládeží je hraní počítačových her a pohyb v sociálních sítích, zejména Facebook. Netolismus (na rozdíl od tabakismu, alkoholismu či gamblerství) zatím není uveden v Mezinárodní klasifikaci nemocí. Přestože tedy není netolismus považován za nemoc, vykazuje všechny znaky závislosti. Mezi typické znaky pro závislostní chování patří silná touha hrát hry nebo prohlížet stránky, potíže v sebeovládání, psychický odvykací stav, zanedbávání jiných zájmů. O závislosti můžeme mluvit, pokud je nežádoucí aktivitou

postižena jedna z následujících možností: vztahy v rodině, práce nebo škola, zdraví, trestně-právní oblast.

Příčiny vzniku virtuální závislosti mohou být dvě:

1. Sociální zábrany, které jedinci znemožňují normální mezilidské kontakty.
2. Nedostatek potvrzení vlastní hodnoty od ostatních lidí.

Příznaky a projevy závislosti na počítači, počítačových hrách, internetu:

- Nevypínání počítače, každodenní činnosti jako je například jídlo, které neodděluje od práce na počítači.
- Rušení aktivity ve volném čase s omluvou, že chce ještě pracovat na počítači, často ruší domluvené schůzky.
- Ztráta sociálního kontaktu a uzavírá se do sebe.
- Ztráta pojmu o čase, nedokáže mít kontrolu nad časem, který tráví u počítače. Posunutý denní a noční rytmus. Brzké vstávání k počítači nebo naopak ponocování u počítače.
- Pocit prázdnoty, když není u počítače.
- Kradení peněz na nákup her.
- Lhaní o své závislosti.
- Hraní kvůli úniku od osobních problémů.
- Narušené vztahy s rodinou.
- Zanedbávání učení, zhoršující se školní prospěch. (Kopecký, 2013)

Rizika spojená s netolismem

Následky závislosti na internetu můžeme rozdělit na fyzické, psychické a sociální potíže.

- Fyzické potíže zahrnují nedostatek pohybu. Narušenou životosprávu a stravovací návyky, obezitu nebo podváhu. Onemocnění pohybového aparátu, bolesti šíje, ramen. Nemoci očí a zatěžování zraku. Dlouhodobý stres, vyčerpání. Riziko vzniku epileptických záchvatů.
- Psychické potíže se projevují chutí riskovat a s tím je spojené vyšší riziko úrazů. Agresivními projevy - násilí ve hrách zvyšuje agresivitu, sklon ke rvačkám,

šikanování. Obtížné soustředění v reálném životě. Pokles intelektových schopností, pokles kvality pozornosti.

- Sociální potíže představují například zhoršení mezilidských vztahů, neochotu pomáhat druhým, problémy v komunikaci, zhoršení školního prospěchu, záškoláctví nebo nesoustředění na práci, protiprávní jednání, softwarové pirátství.

Jako u jiných závislostí i zde vidíme předpoklady pro vznik kriminálního a delikventního chování.

2.3 Virtuální svět a bezpečnost

Pokud děti začnou v počítačovém prostředí trávit většinu svého volného času, jsou ohroženy nejen rizikem vzniku netolismu. Většina dětí se na internetu bude cítit bezpečně, důvěřuje mu, protože sedí doma ve svém pokojíčku a tam přece žádné nebezpečí nečihá. Ale víte, s kým Vaše dítě právě komunikuje? Proto musíme naše děti naučit bezpečnému chování i ve virtuálním světě. Internet poskytuje nejen zábavu, ale také hlavně anonymitu. Přestože počítač před nebezpečím chráníme antivirovými programy, které filtrují data, víme, co na počítači dělá zrovna to naše dítě, s kým zrovna mluví? Dokážeme ochránit sebe a hlavně naše děti před tímto druhem nebezpečí? Osobní bezpečnost nás dospělých a hlavně dětí spočívá v tom, že nesdělujeme nikomu po síti své osobní údaje, fotografie, nedomlouváme si schůzky s neznámou osobou.

„Netiketa je jakási pomyslná sbírka pravidel a zásad, která by se měla dodržovat v internetovém světě. Slovo netiketa je odvozeno z anglického net (= síť; častá zkratka pro internet) a slova etiketa. Je třeba si uvědomit, že v internetovém světě bychom se měli chovat podobně jako ve světě reálném, to je jako civilizovaní lidé. Za tím účelem existuje netiketa, pravidla slušného chování na internetu.“ (Kopecký, 2007, s. 11)

Kyberšikana

Dodržování pravidel slušného chování v síti by mělo děti uchránit před nebezpečím, které nové komunikační technologie skrývají. K vážným nebezpečím, která přicházejí s rozvojem informačních a komunikačních technologií patří kyberšikana. Dochází k ní právě prostřednictvím těchto technologií. „Kyberšikana je vlastně jen jiná forma týrání (za použití ICT) a často úzce souvisí s rozvojem šikany ve třídě.“ (Rogers, 2010, s. 13)

Kyberšikana zneužívá internet a mobilní telefony k psychickému týrání jedince, ignoruje pravidla mravní komunikace. Patří sem hrozby, obtěžování, ponižování, ztrapňování a jiné

útoky. Aby byl dopad kyberšikany co nejmenší, musíme se naučit před kyberšikanou co nejlépe chránit, porozumět etickým pravidlům komunikace ve virtuálním světě a dodržovat je. Výhodou kyberšikany je totiž její anonymita, kterou internet nabízí. Rozvoj kyberšikany souvisí s mediální vybaveností, dostupností počítačů přímo v pokojíčku dětí. Další nevýhodou je to, že děti musíme naučit něco, s čím jsme se sami ve svém dětství neselekali.

Bezpečné prostředí doma i ve škole

„Desatero bezpečného internetu pro děti

1. Nezapomeň: opatrný internetový serfař je inteligentní serfař!
2. Nedávej nikomu adresu ani telefon! Nevíš, kdo se skrývá za obrazovkou!
3. Neposílej nikomu po internetu svoji fotografii, nesděluj svůj věk!
4. Udržuj heslo internetové schránky v tajnosti, nesděluj ho ani kamarádovi!
5. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární e-maily!
6. Nedomluvej si schůzku po internetu, aniž bys o tom řekl alespoň jednomu z rodičů!
7. Pokud Tě nějaký obrázek nebo e-mail šokuje, okamžitě opusť webovou stránku!
8. Svěř se dospělému, pokud Tě internet vyděsí nebo přivede do rozpaků!
9. Nedej šanci virů. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy!
10. Nevěř žádné informaci, kterou na internetu získáš!“ (Kopecký, 2007, s. 92)

Znalosti bezpečného chování při využívání informačních a komunikačních technologií mohou děti získat od svých rodičů nebo učitelů. Všichni bychom měli být všímaví, pozorovat své děti, žáky ve škole, věnovat se problematice netolismu, šikany i kyberšikany. Nabídnout dětem pomoc, kdykoliv ji budou potřebovat.

3 PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje především na předcházení rozvoje rizik, které směřují k následujícím rizikovým projevům v chování žáků: agrese, šikana, kyberšikana, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, záškoláctví, závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování.

Dále je primární prevence zaměřena k rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech traumatických zážitků - domácího násilí, šikanování, násilného chování, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování výchovy dítěte, experimentování s návykovými látkami, rizikových stravovacích návyků vedoucích k poruchám příjmu potravy. (Miovský, et al., 2010)

V této práci se zaměřujeme na netolismus, který se týká konkrétního jedince. Prevence a intervence nejsou jednoduchou záležitostí. Prevence by měla být zaměřena na vhodné a smysluplné využití volného času dítěte. Dítě by mělo být v rodině vedeno ke zdravému životnímu stylu, sportu, pohybovým aktivitám. Škola může dítěti nabídnout zájmové kroužky, vzdělávací kurzy. Při výuce informatiky by měli být žáci seznámeni nejen s výše uvedeným „desaterem“ bezpečného internetu pro děti, ale měli by být seznámeni a poučeni o všech rizicích spojených s netolismem. Také by žáci měli být poučeni o pirátství a porušování autorských práv.

Podle Průchy, Walterové a Mareše (2003, s. 92) je intervence v pedagogice a psychologii předem plánovaný a systematický zásah sledující řešení konkrétního problému jedince. Krizová intervence není jednoduchá. Škola může dítěti nabídnout pomoc, doporučit návštěvu specializovaného pracoviště, psychologa, kontaktovat rodiče a spolu s nimi se domluvit na strategii dalšího postupu. V případě, že rodina nespolupracuje, měli bychom se obrátit na orgány sociálně-právní ochrany dětí, v závažných případech i na Policii České republiky.

Netolismus má jako každá závislost svůj původ, průběh a po dlouhodobém léčení i ústup. Mezi závislými na internetu mohou být jak lidé dospělí, tak žáci středních i základních

škol. Jelikož je netolismus závislostí novou, nemáme představu o tom, kam až může taková závislost dojít. Měli bychom být proto i ve škole pozorní, pokud si u žáků všimneme výskytu několika faktorů, které by mohly nasvědčovat začínající závislosti na internetu, můžeme zahájit včasnou intervenci. Rodičům může vyhovovat, že dítě tráví většinu svého volného času u počítače. Nezlobí, nevyžaduje žádnou pozornost, nic nepotřebuje a oni se mohou věnovat svým zájmům.

3.1 Prevence

Slovo prevence je latinského původu *prae-venire* a znamená předcházet, vědět předem. Mít na základě minulých zkušeností a znalostí představu o pravděpodobné budoucnosti. Je soustavou opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu, například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně.

Dle Průchy, Walterové a Mareše (2003, s. 178) je prevence „soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucími jevům, zejm. onemocnění, poškození, sociálně-patologickým jevům.“

V pedagogice jde tedy o soubor opatření, která jsou zaměřená na pomoc při výchově dětí a mládeže ke zdraví a zdravému životnímu stylu, zaměřená na předcházení nežádoucích jevů ve společnosti a provádí se jak u jedince, tak na úrovni celé společnosti.

Prevenci rozlišujeme primární, sekundární a terciální:

Primární prevenci, jež je zaměřená na celou sledovanou populaci, jsou to veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovými projevy chování, případně minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření.

Sekundární prevenci, která je zaměřená na rizikové jednotlivce a skupiny, např. prevence delikvence zaměřená na děti ze socioekonomicky znevýhodněných skupin. Snaží se příslušné jevy včas zachytit a bránit jejich prohlubování a šíření.

Terciální prevenci, která se zaměřuje na minimalizaci následků nebo pokračování nežádoucích jevů u jedinců, u nichž se již sledovaný nežádoucí jev vyskytl. Snaží se zabránit jeho opakování.

Základní by měla být vždy prevence v rodině, která je mnohem snadnější než prevence ve škole. Měla by probíhat intuitivně, nenásilně. V prevenci je velmi důležitý projevový

zájem o dítě, vzájemná komunikace, důvěra. Rodiče by měli vědět kde, jak a s kým tráví jejich dítě svůj volný čas. Měly by být jasně stanovené pravidla chování, které dítě respektuje a dodržuje. Rodič by měl být vždy pro své dítě vzorem. Ne vždy se to však podaří. V takovém případě se o primární prevenci rizikového chování musí postarat škola.

3.2 Primární prevence

Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti.

„Primární prevence rizikového chování je soubor jakýchkoli zdravotních, sociálních, výchovných či jiných intervencí a opatření směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky.“ (Miovský, et al., 2010, s. 23)

Primární prevenci dále dělíme na specifickou a nespecifickou.

Specifická primární prevence zde spadají aktivity a programy, zaměřené přímo proti konkrétnímu riziku. Jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Specifickou primární prevenci můžeme rozdělit dle cílové skupiny, intenzity programu, podle prostředků a nástrojů, které program využívá do tří úrovní:

- a) **Všeobecná primární prevence** – jež je zaměřena na běžnou populaci dětí a mládeže, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika. Zohledňuje pouze věková kritéria. Jde o programy pro skupiny do 30 účastníků, obvykle třída.
- b) **Selektivní primární prevence** – jedná se o prevenci zaměřenou na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování, kteří jsou většinou více ohrožení než jiné skupiny populace. Pracujeme zde s menšími skupinami, případně i jednotlivci.
- c) **Indikovaná primární prevence** – je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

Nespecifická primární prevence zahrnuje veškeré aktivity podporující žádoucí formy chování obecně, zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování

prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času. Patří zde například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravému rozvoji osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Efektivní primární prevence patří sem kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy v menších skupinkách, které pomáhají vytvářet dobré klima ve třídě a ve skupině, především jsou to programy pomáhající žákům odolávat sociálnímu tlaku, programy zaměřené na zkvalitňování komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, odmítání legálních a nelegálních návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti, stresu.

Neúčinná primární prevence zahrnuje zastrasování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuze, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka, přednášky, pouhé sledování filmu, nezapojení žáků do aktivit a nerespektování jejich názorů.

Hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek by měly být pouze doplňkem, na který navazuje diskuze v malých skupinách.

3.3 Minimální preventivní program

Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28 upravuje Minimální preventivní program, kterým je konkrétní dokument školy zaměřený na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu. Na osobnostní a emočně sociální rozvoj žáků, komunikační dovednosti. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky. Zapojení celého pedagogického sboru i spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy. Minimální preventivní program vychází z preventivní strategie školy, je zpracován na období jednoho školního roku školním metodikem prevence. Dokument podléhá kontrole České školní inspekce. Je průběžně vyhodnocován a na závěr školního roku je hodnocena jeho kvalita a efektivita užitých metod primární prevence. Toto hodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy. Na tvorbě minimálního preventivního programu se podílí celý pedagogický sbor. Vychází z potřeb dané školy.

Ředitel školy má odpovědnost za vytváření a realizaci minimálního preventivního programu. Přípravy a realizace programu má na starosti školní metodik prevence. Učitelé začleňují preventivní témata do výuky jednotlivých předmětů podle rozpracování v školním vzdělávacím programu. (Skácelová in Miovský et al., 2010, s. 101 – 103)

„Minimální preventivní program:

- a) Je preventivním programem školy a školského zařízení,
- b) je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. upravovaného přílohou,
- c) vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu,
- d) jasně definuje dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle,
- e) je naplánován tak, aby byl realizovatelným,
- f) je přizpůsobován kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje specifika ve školním prostředí,
- g) oddaluje nebo snižuje výskyt rizikového chování
- h) zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí,
- i) má dlouhotrvající vliv na změnu chování,
- j) pojmenovává problémy z oblasti rizikového chování dle čl. 1, odst. 1 a případně další rizikové projevy chování,
- k) pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, dětem a žákům zdravotně či sociálně znevýhodněným) při ochraně jejich lidských práv,
- l) podporuje zdravý životní styl a usiluje o předávání vyvážených informací a dovedností.“ (MŠMT, 2010, s. 8)

Minimální preventivní program ZŠ Vsetín Ohrada

Prevence rizikového chování dle Minimálního preventivního programu ZŠ Vsetín Ohrada se zaměřuje především na seznámení žáků se základními typy rizikového chování. Cílem je snížit výskyt různých typů rizikového chování, jejich závažnost. V rámci výuky a výchovy vede žáky ke zdravému životnímu stylu. Škola vytváří zázemí k trávení volného času žáků v prostorách školy, nabízí zájmové kroužky, jazykové a jiné kurzy. Podporuje

sportovní aktivity žáků nejen v prostorách školy. Jejich vlastních aktivit a rozvoj sociálně komunikativních dovedností.

Začleňováním všech žáků do třídního kolektivu, hlavně těch méně průbojných, usiluje učitel o pevnou sociální síť ve třídě. Rozvoj vzájemné komunikace, spolupráce a soudržnosti je úkolem nejen třídních učitelů, k tomuto účelu se mohou využívat pravidelné třídnické hodiny. Třídnické hodiny jsou nejvýznamnější formou prevence rozvoje negativních vztahů ve třídě, které se mohou projevit až šikanou. Při přestupu žáků na druhý stupeň pořádá škola seznamovací turistický kurz právě pro žáky šestého ročníku. Cílem kurzu je vytvořit stabilní základy sociální skupiny ve třídě, vzájemně se poznat se spolužáky a s novým třídním učitelem. Do systému prevence jsou zapojeni všichni pedagogové, kteří aktivně spolupracují s rodiči žáků. Rodiče jsou seznámeni s MPP v rámci třídních schůzek. Dále jsou rodiče seznámeni s nabídkou konzultačních hodin třídních učitelů, výchovného poradce a školního metodika prevence.

V rámci výuky jsou zařazena různá témata preventivního charakteru vhodná pro konkrétní ročníky. Jednorázové akce jako jsou přednášky, besedy, exkurze jsou uskutečňovány dle finančních a časových možností. Třídní učitelé si můžou vybrat z široké nabídky. Mezi dlouhodobé aktivity řadíme u žáků druhého stupně velmi oblíbené turistické, lyžařské, cyklistické a vodácké kurzy. Na prvním stupni pro žáky nabízíme v rámci tělesných aktivit a pobytu plavecký výcvik, lyžařský výcvik a školu v přírodě.

Prevence rizikového chování ve školní družině

Družina má k dispozici účelově vybavené prostory oddělení, cvičnou kuchyňku, počítačovou učebnu, školní tělocvičny, školní hřiště a zahradu, vhodné okolí školy – les, louka, dětské hřiště. Další možnosti pro mimoškolní aktivity: kuželna, bowling, plavecký bazén, solná jeskyně, kino, divadlo, hvězdárna, knihovny, lektorské programy na zámku. Spolupracuje s ostatními družinami ve městě, účastní se na akcích města, dále spolupracuje s třídními učiteli a vedením školy, s rodiči, s vedoucími zájmových kroužků, se střediskem volného času – ALCEDO Vsetín.

Naše školní družina nabízí zájmové vzdělávání formou zájmových, vzdělávacích a spontánních činností, výchovou, hrou, učení, odpočinkem a relaxací, individuální prací. Cílem je připravit děti pro život ve stávající společnosti, poskytnout jim žádoucí vědomosti a dovednosti, rozvíjet specifické nadání dětí, ovládat negativní citové reakce, formovat

životní postoje, posilovat komunikační dovednosti, prohlubovat odpovědnost za své chování.

Klíčové kompetence školní družiny jsou uvedeny v ŠVP pro mimoškolní činnost. Délka a časový plán vzdělání vychází z ročního měsíčního plánu. Celoroční plán je zpracován do deseti tematických okruhů. Na dané měsíční téma si každá vychovatelka vytváří týdenní plán. Upřednostňujeme dobrovolnost a možnost výběru činností. Pravidelná činnost je dána týdenní skladbou zaměstnání (zahrnuje každodenní zájmovou činnost – aktivity zájmového či tělovýchovného charakteru). Příležitostné akce – jedná se o besídky, přednášky, sportovní a kulturní akce. Spontánní aktivity zahrnují každodenní individuální klidové činnosti po organizované části pobytu ve družině. Dále školní družina umožňuje odpočinkové činnosti a přípravu na vyučování. (Hájek, 2007)

Školní družina je pro děti místem zájmového využití, regenerací sil po vyučování, místem rozvíjení tvořivosti, aktivního odpočinku, seberealizace a posilování sebevědomí, místem poznávání sebe samého a uplatnění se ve skupině. Činnost a výchovné působení v jednotlivých odděleních vychází z požadavků pedagogiky volného času, pedagogického ovlivňování volného času, alternativních aktivit, nabídky pomůcek, her. Podstatný je požadavek dobrovolnosti, aktivity, zájmovosti, pestrosti a přitažlivosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT VÝZKUMU

V teoretické části práce jsme se věnovali tomu, jakým způsobem by měla fungovat primární prevence rizikového chování, zvláště pak primární prevence netolismu ve školním prostředí. V praktické části bakalářské práce jsme se blíže zaměřili na oblast primární prevence rizikového chování ve školní družině vybraných základních škol ve Vsetíně. Prostřednictvím kvantitativně orientovaného pedagogického výzkumu, konkrétně anonymního dotazníkového šetření určeného pro děti navštěvující školní družinu ve třech základních školách ve Vsetíně, jsme zjišťovali jejich vnímání netolismu a možný negativní dopad při formování osobnosti dítěte.

4.1 Výzkumný problém

Vyskytují se projevy netolismu u dětí navštěvujících školní družinu ve vybraných školách na Vsetínsku?

4.2 Cíl výzkumu

Stanovení hlavního výzkumného cíle a dílčích cílů.

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, na základě vlastního empirického zkoumání, zda se objevuje netolismus u dětí mladšího školního věku navštěvující školní družinu na vybraných základních školách na Vsetínsku.

Zároveň potvrdíme potvrzení nebo vyvrácení námi stanovených hypotéz.

Cílem výzkumu je také zjistit dílčí výzkumné cíle:

1. Zda jsou děti mladšího školního věku seznámeny s problematikou závislosti na virtuálním světě.
2. Zda si uvědomují jeho rizika, možnost negativního působení a vzniku závislosti.
3. Zda můžeme pomoci předcházet vzniku netolismu v rámci primární prevence ve školním prostředí.
4. Porovnat závislost na počítačových hrách vzhledem k pohlaví dítěte.
5. Porovnat závislost na mobilu vzhledem k pohlaví dítěte.
6. Porovnat závislost na e-komunikaci vzhledem k pohlaví dítěte.

4.3 Výzkumné otázky

1. Jsou děti mladšího školního věku seznámeny s problematikou netolismu?
2. Jak můžeme pomoci předcházet vzniku netolismu v rámci primární prevence ve školním prostředí?
3. Existuje rozdíl u dětí mladšího školního věku, při hraní počítačových her v závislosti na pohlaví?
4. Existuje rozdíl u dětí mladšího školního věku, při e-komunikaci v závislosti na pohlaví?
5. Mají děti mladšího školního věku dostatečné znalosti bezpečného chování při využívání internetu a e-komunikaci?

4.4 Stanovené hypotézy

H₀₁ Chlapci nevykazují vyšší míru v hraní počítačových her než dívky.

H_{A1} Chlapci vykazují vyšší míru v hraní počítačových her než dívky.

H₀₂ Dívky nevykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci.

H_{A2} Dívky vykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci.

4.5 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Základním souborem výzkumu byli žáci navštěvující školní družinu na třech základních školách ve Vsetíně. Jednalo se tedy o typicky městské školy. Žáci navštěvují 1. – 3. třídu a jsou ve věku 6 -10 let. Vzorek byl vytvořen záměrným výběrem o velikosti 120 žáků.

4.6 Metoda sběru dat

Pro výzkum jsem zvolila metodu dotazníku, který nám poskytne od respondentů velké množství informací v krátkém časovém úseku. Anonymní dotazník, byl sestaven pro děti mladšího školního věku a je přizpůsoben nízkému věku respondentů. Obsahuje 18 položek, které mají uzavřenou formu (dichotomické i polytomické), jsou formulovány jasně a srozumitelně, přiměřeně dětskému věku. U dvou otázek mohli respondenti vybrat z více odpovědí. Doba vyplňování dotazníků byla okolo 20 minut. Dotazníkové šetření proběhlo v měsíci březnu 2015 ve školních družinách na třech základních školách ve Vsetíně. Jednalo se o ZŠ Vsetín, Ohrada 1876, ZŠ Vsetín, Rokytnice 436 a ZŠ Vsetín, Luh 1544. Z původního počtu 120 dotazníků bylo 5 dotazníků vyřazeno pro neúplnost. Výzkumný soubor našeho zkoumání se skládá z 50 chlapců a 65 dívek.

5 ANALÝZA ODPOVĚDÍ

Výsledky výzkumu jsou zpracovány do grafů a tabulek.

Otázka: 1. Pohlaví

2. Chodím do ... třídy

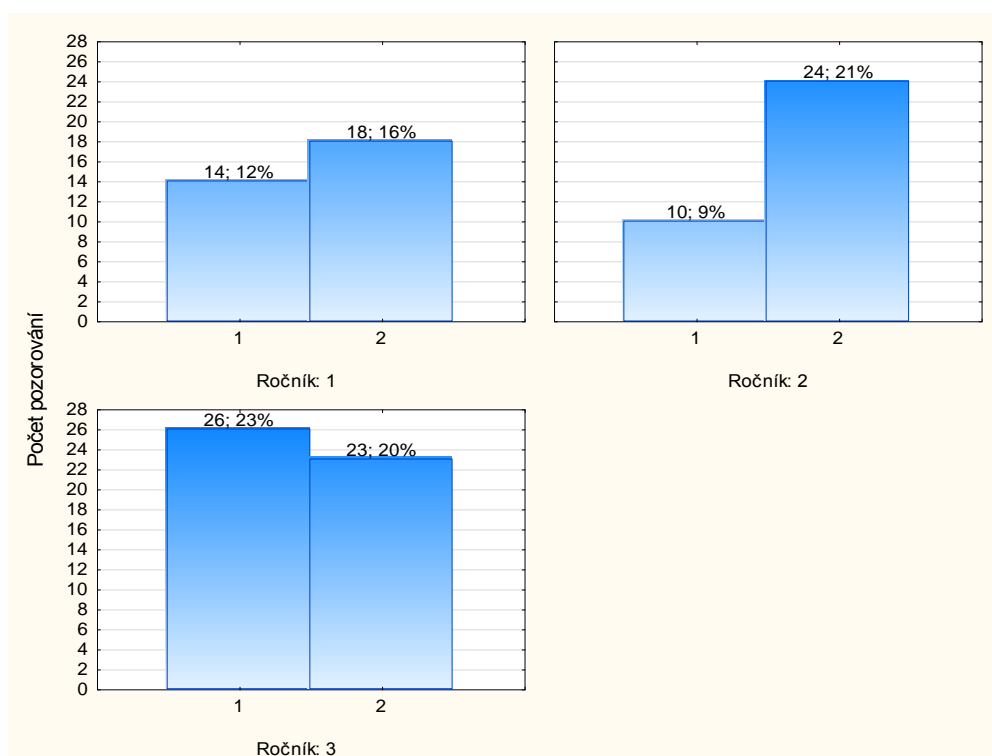
3. Věk

Rozdělení respondentů podle pohlaví

Výzkumný soubor našeho zkoumání se skládá z 50 chlapců a 65 dívek navštěvujících školní družiny na vybraných základních školách na Vsetínsku. Celkem jde o 115 respondentů. Z následujících grafů vyplývá, že z celkového počtu 32 respondentů navštěvujících první ročník na základní škole je 14 chlapců a 18 dívek.

Druhý ročník prezentuje celkem 34 respondentů, 10 chlapců a 24 dívek.

Třetí ročník zastupuje 26 chlapců a 23 dívek, celkem tedy 49 respondentů.



Graf 1 - Rozdělení respondentů podle pohlaví v ročníku

1 – chlapec

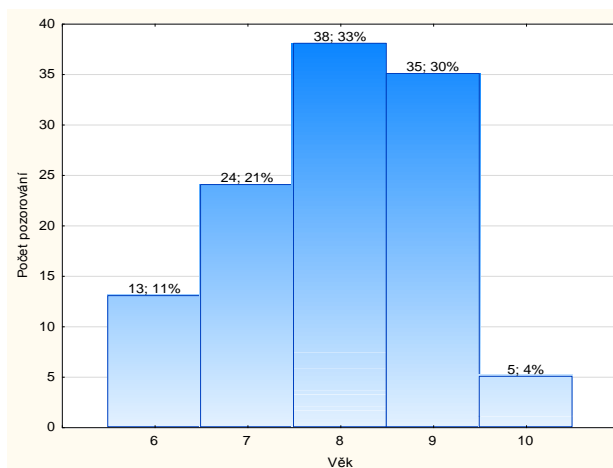
2 - dívka

Věk respondentů

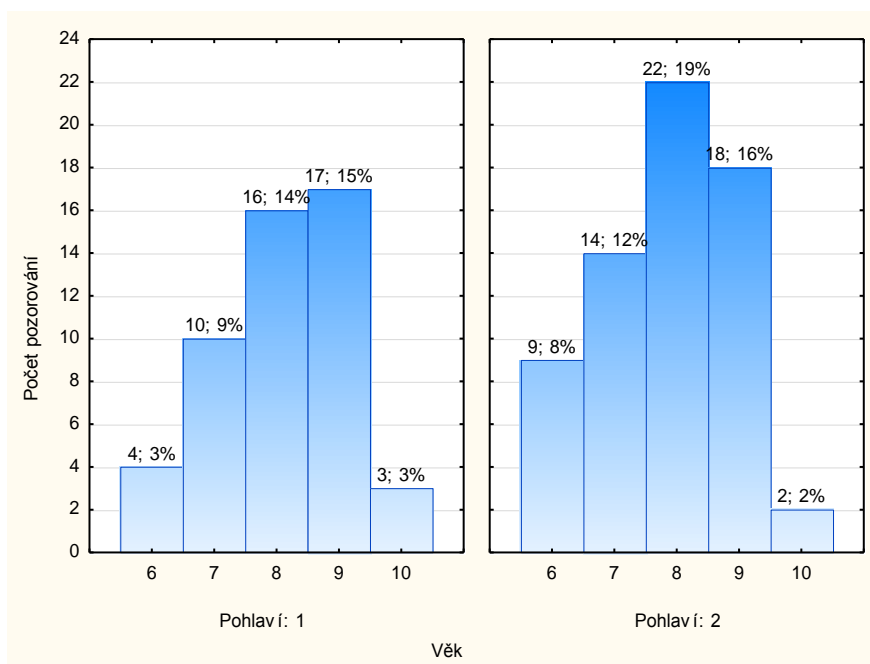
Věk respondentů navštěvujících školní družinu, a kteří jsou zároveň žáci 1. až 3. ročníku základní školy se pohybuje od 6 let do 10 let. Pro všechny následující grafy platí, že:

Pohlaví: 1 označuje chlapce.

Pohlaví: 2 označuje dívky.



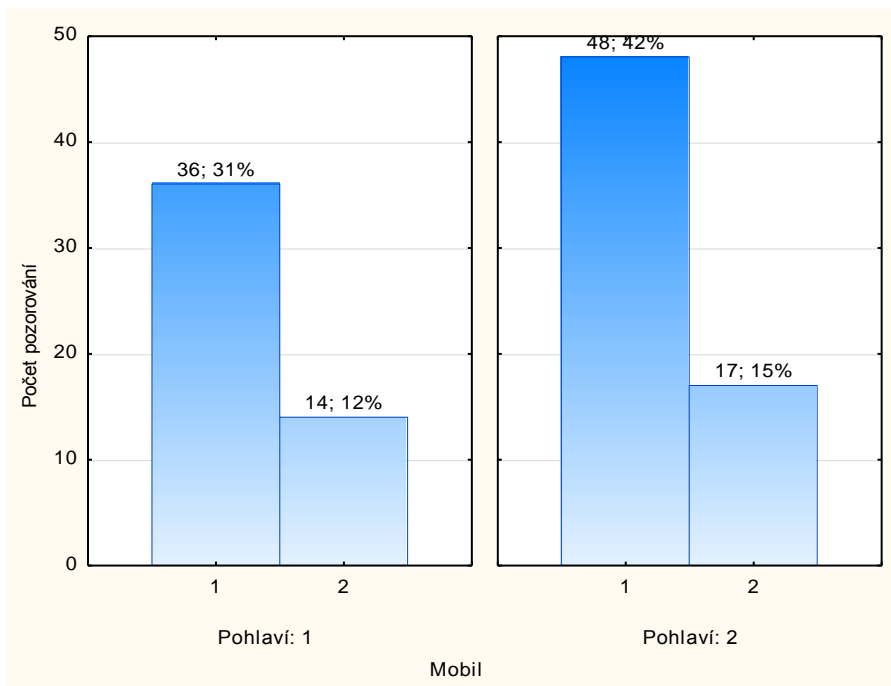
Graf 2 - Věk respondentů



Graf 3 - Věk respondentů podle pohlaví

Otázka: 4. Máš svůj mobilní telefon?

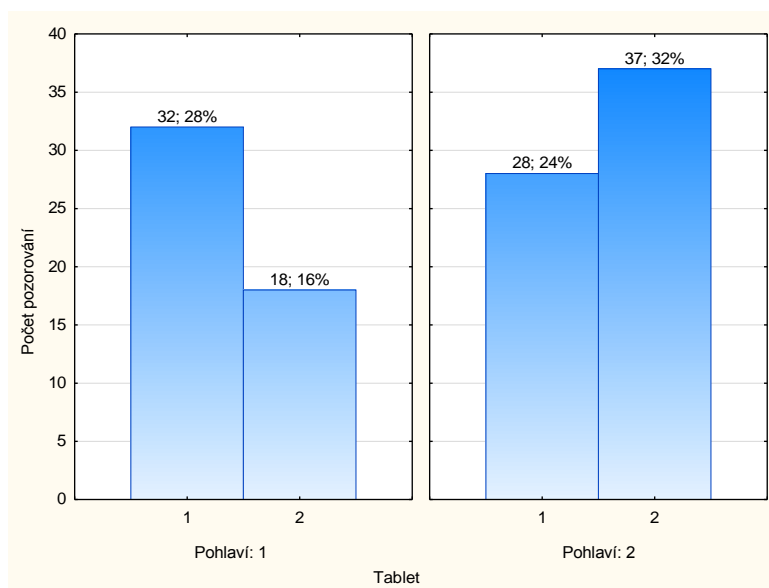
Z dotazovaných respondentů odpovědělo na dotaz, zda má svůj mobilní telefon 84 kladně, z toho 36 chlapců (31 %) a 48 dívek (42 %). Pouze 31 respondentů nemá vlastní mobilní telefon (27 %). Odpověď *ano* – 1, *ne* – 2.



Graf 4 - Mobil podle pohlaví

Otázka: 5. Máš svůj tablet?

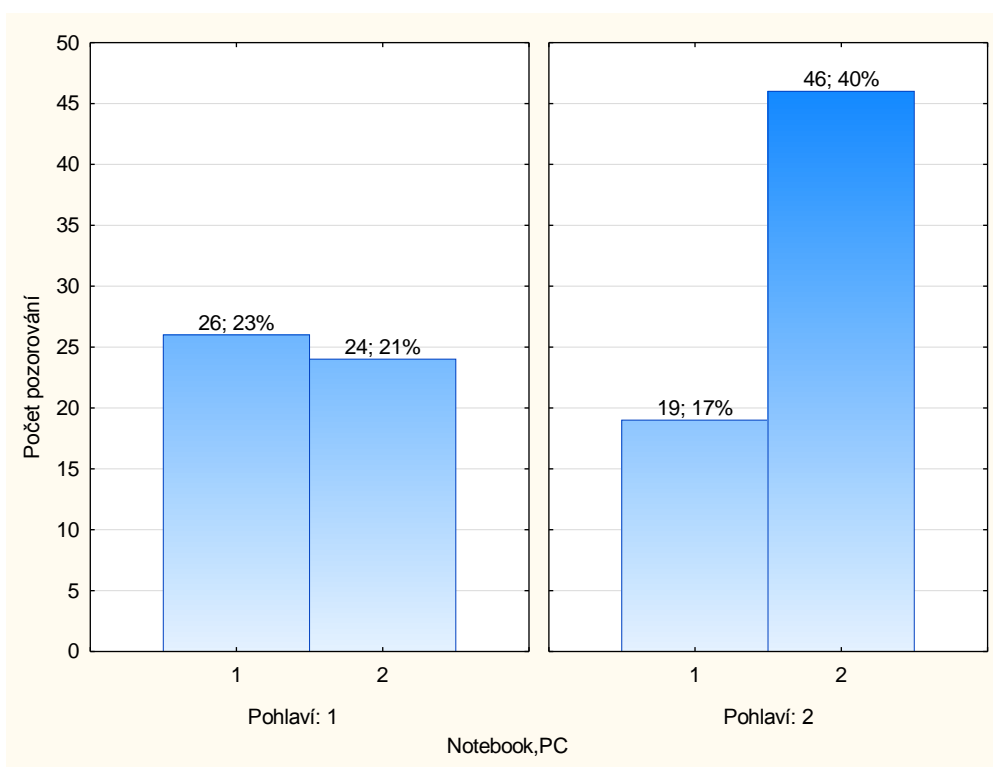
Tablet vlastní 32 chlapců a 28 dívek, celkem je to 52 % respondentů.



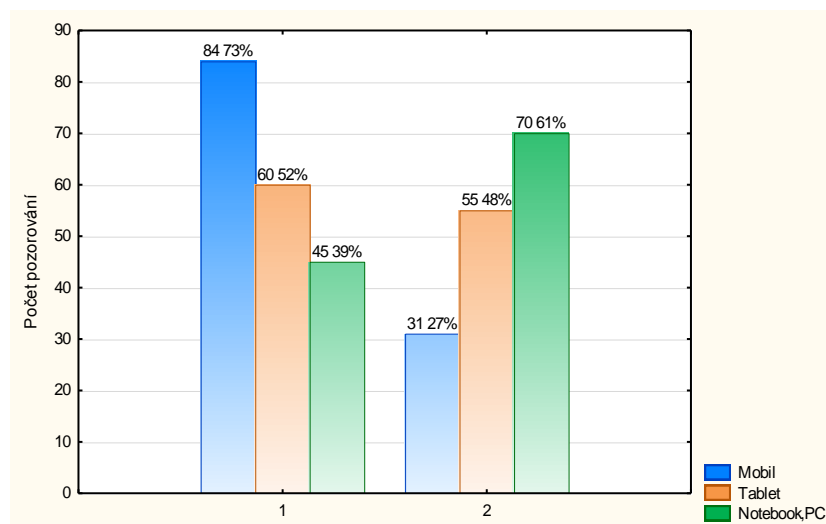
Graf 5 - Tablet podle pohlaví

Otázka: 6. Máš svůj notebook nebo počítač?

Svůj notebook nebo počítač má 26 chlapců a 19 dívek, celkem 45 respondentů (40 %).



Graf 6 - Notebook, PC podle pohlaví

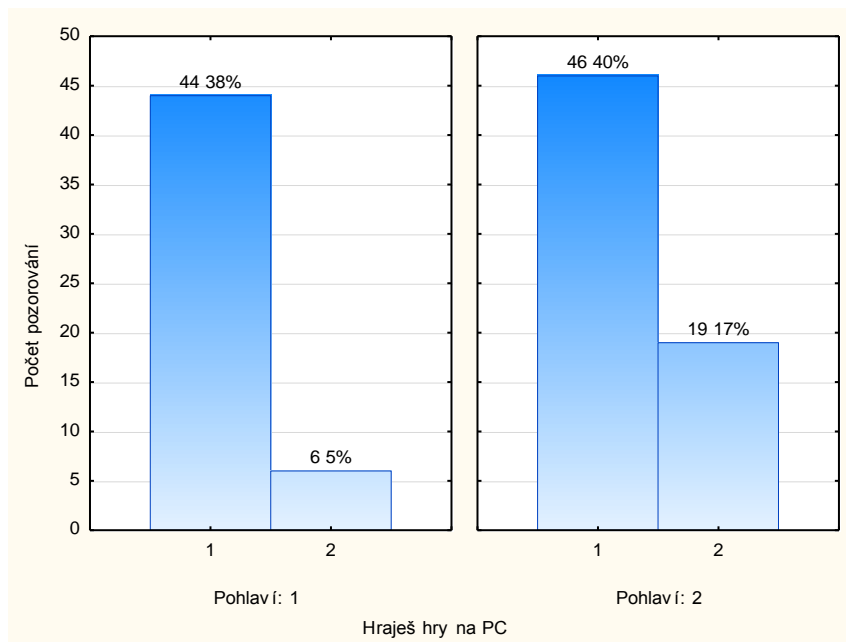


Graf 7 - Souhrnný graf (mobil, tablet, notebook, PC)

Souhrnný graf otázek 4 až 6, zda respondenti mají svůj mobil, tablet, notebook, PC. Nejpočetněji zastoupena skupina respondentů, 84 kladných odpovědí, vlastní mobilní telefon (73 %), na druhém místě je tablet, který vlastní 60 respondentů (52 %). Notebook nebo počítač vlastní menší polovina z respondentů, kladných odpovědí bylo 45 (39 %).

Otázka: 7. Hraješ hry na počítači?

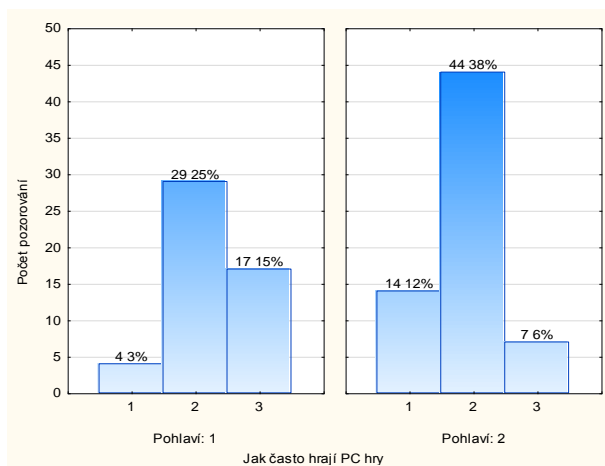
Z celkového počtu 115 respondentů odpovědělo pouze 6 chlapců a 19 dívek, že nehrají hry na počítači (22 %). Ostatní respondenti hrají hry v 90-ti případech (78 %).



Graf 8 - Hraješ hry na PC podle pohlaví

Otázka: 8. Jak často hraješ na počítači hry?

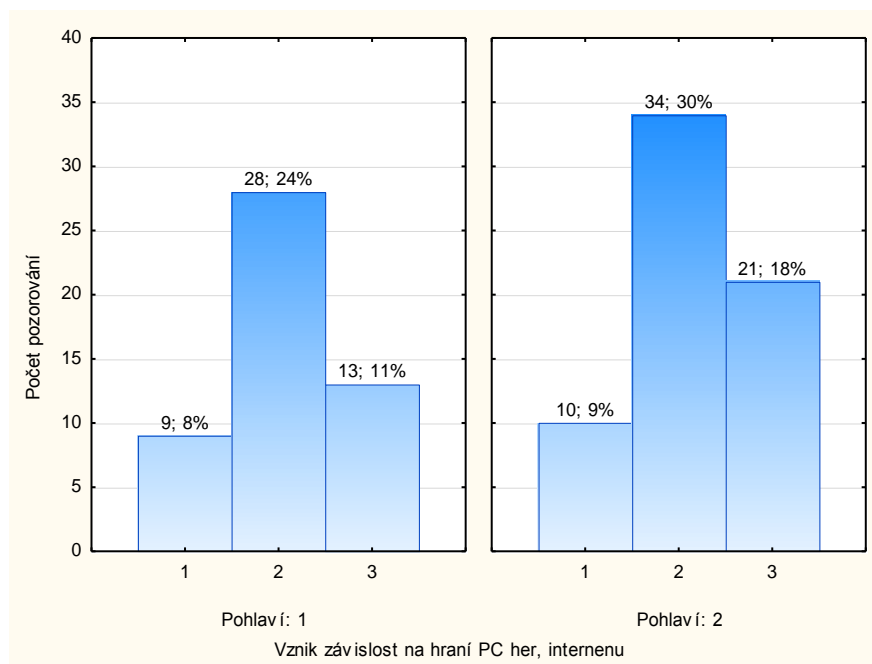
Respondenti vybírali ze tří možných odpovědí: 1 – nikdy, 2 – jenom o víkendu, 3 – každý den. Nikdy nehraje hry na počítači 18 respondentů, 4 chlapci a 14 dívek. 73 uvádí, že hrají hry na počítači jenom o víkendu (63 %), 29 chlapců a 44 dívek. Denně hraje počítačové hry 24 respondentů, 17 chlapců a 7 dívek (celkem 21 %).



Graf 9 - Jak často hraješ hry na počítači dle pohlaví

Otázka: 9. Můžeš se stát závislý na hraní počítačových her nebo na internetu?

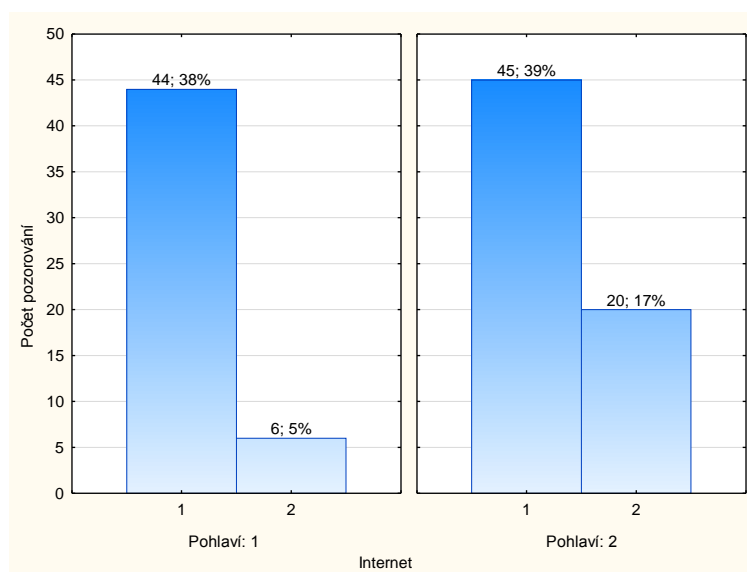
Při odpovědi na tuto položku vybírali respondenti opět ze tří možností. 1 – ano, zvolilo 9 chlapců a 10 dívek (17 % respondentů). 2 – ne, nemohu se stát závislý na hraní her, a internetu volilo 28 chlapců a 34 dívek (54 % respondentů). 3 – nevím zvolilo 13 chlapců a 21 dívek (29 % respondentů).



Graf 10 - Vznik závislosti na hraní PC her, internetu vzhledem k pohlaví

Otázka: 10. Máš možnost připojení na internet?

Možnost připojení k internetu má 44 chlapců a 45 dívek, celkem 77 % respondentů. Pouze 6 chlapců a 20 dívek nemá možnost připojení k internetu.



Graf 11 - Internet

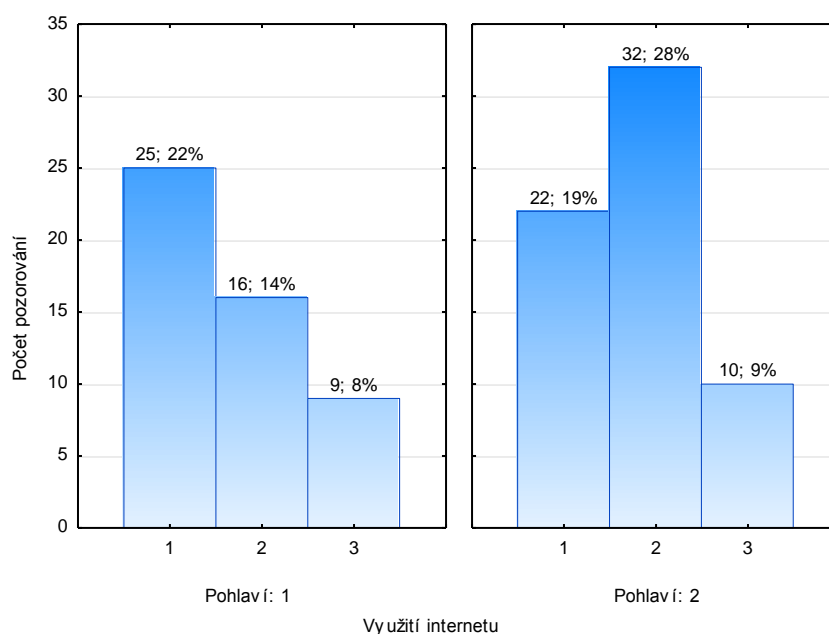
Otázka: 11. K čemu využíváš internet?

Respondentů, kteří zvolili jako možnou odpověď:

1 – *hraní her*, bylo 41 %.

2 – *informace, zábava*, tuto možnost volilo 42 % respondentů.

3 – *komunikace s kamarády*, ke komunikaci využívá internet 17 % respondentů.



Graf 12 - Využití internetu

Otázka:12. Máš připojení na internet v mobilu?

Na otázku, zda mají respondenti možnost připojení na internet, ve svém mobilním telefonu odpovědělo 20 chlapců a 27 dívek kladně, což je 40 % respondentů. 30 chlapců a 38 dívek z dotazovaných respondentů nemá možnost připojení na internet v mobilním telefonu.

Tabulka 1 - Internet v mobilu

Máš připojení na internet v mobilu?	ANO	NE
Chlapci	20	30
Dívky	27	38

Otázka: 13. Máš svůj profil na Facebooku?

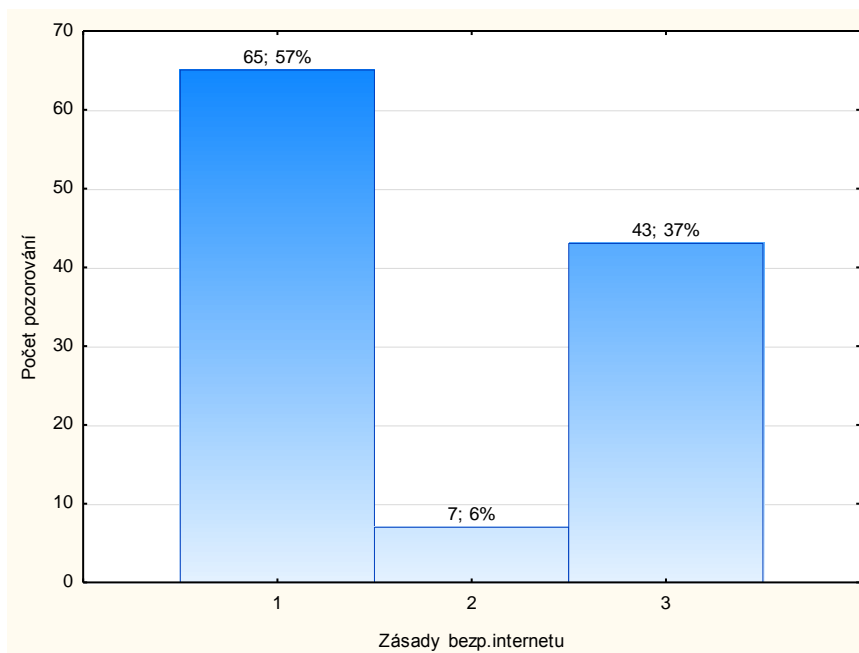
Přestože respondenti nedosáhli věku 13 let, který je potřebný pro založení profilu na Facebooku odpovědělo 10 chlapců a 6 dívek, že má zřízený tento profil (14 %).

Tabulka 2 - Facebook

Máš svůj profil na Facebooku?	ANO	NE
Chlapci	10	40
Dívky	6	59

Otázka 14. Znáš a dodržíš zásady bezpečného internetu pro děti?

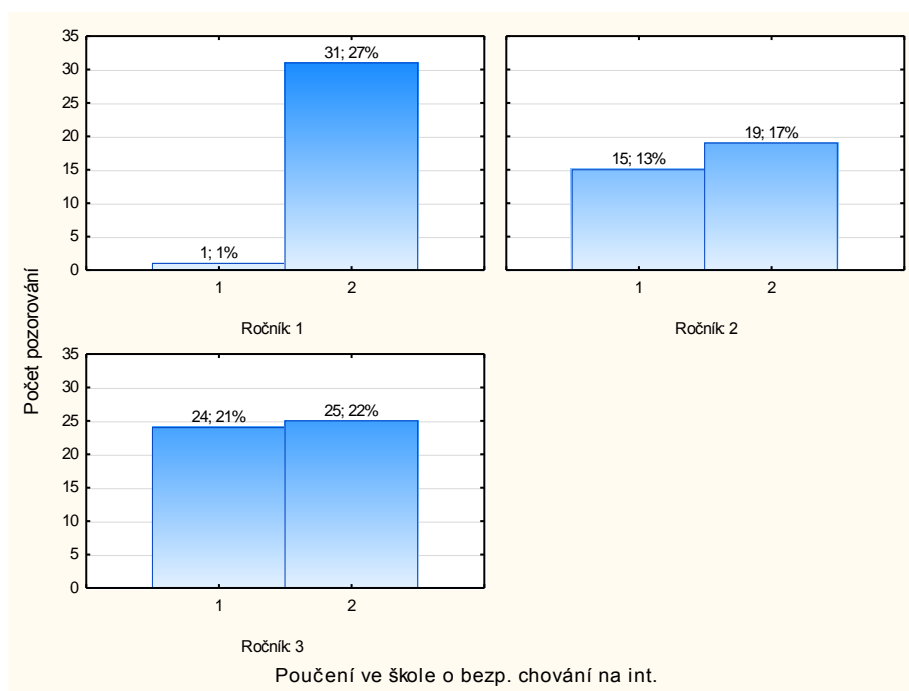
Podle námi získaných výsledků u předešlých položek dotazníku (otázka č. 10 a otázka č. 12) má 77 % respondentů přístup k internetu a v mobilním telefonu používá internet 40 % respondentů. Při využívání těchto informačních a komunikačních technologií by měly být děti seznámeny se zásady bezpečného používání internetu. 65x respondenti odpověděli, že znají a dodržují zásady bezpečného internetu (57 %), 7x odpověděli, že tyto zásady nedodržují (6 %). To, že neví, co to znamená, bylo uvedeno 43x (37 %). Děti by měly být lépe poučeny o bezpečnosti na internetu, pokud ho používají.



Graf 13 - Znáš a dodržuji zásady bezpečného internetu.

Otázka 15. Mluvíte ve škole s paní učitelkou o tom, jak se máš bezpečně chovat při používání internetu?

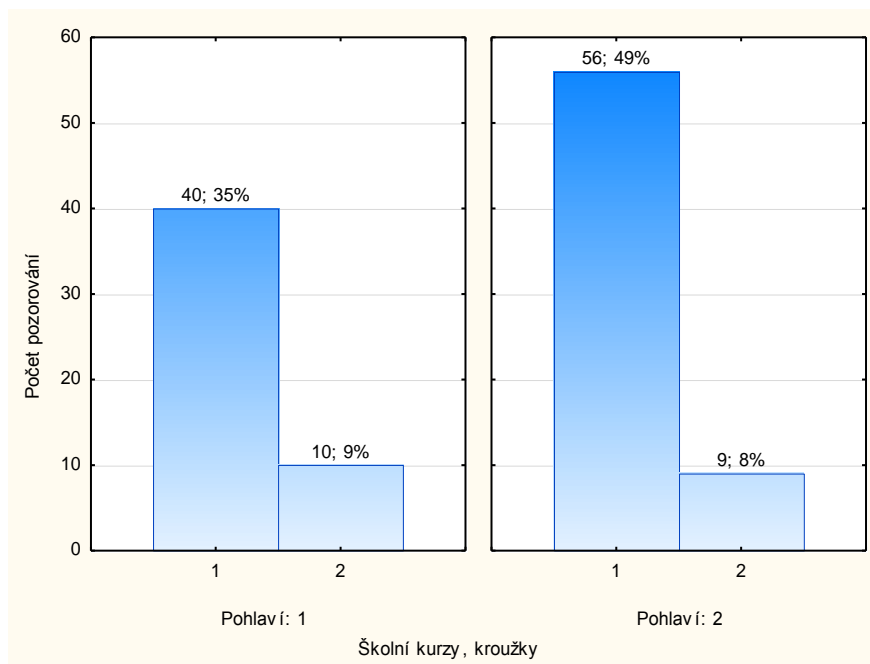
Respondenti uvádějí, že jen ve 40 případech jsou poučeni o bezpečném chování na internetu školou (35 %). V dalších 75 případech k tomuto poučení nedošlo (65 %). Toto číslo je velmi vysoké. Dle uvedeného grafu poučení o bezpečném chování na internetu podle ročníku vidíme, že by měli být poučeni v rámci školní výchovy i žáci v nižších ročnících školy, zejména 1. třídy. V tomto ročníku uvádí pouze jeden žák, že byl poučen o bezpečném užívání internetu školou.



Graf 14 - Poučení ve škole o bezpečném chování na internetu dle ročníků

Otázka 16. Navštěvuješ kroužky nebo kurzy, které pořádá škola?

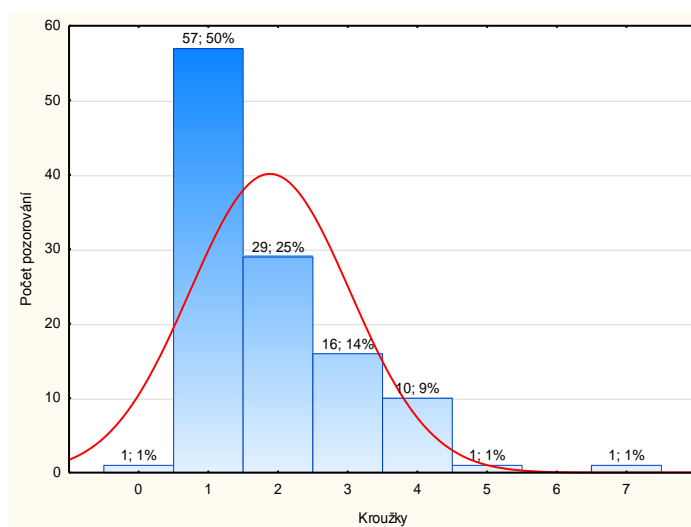
Jednou z možností, jak se může škola podílet na primární prevenci netolismu je nabídnout žákům smysluplně a zajímavě využít svůj volný čas. Školy nabízí zájmové a sportovní kroužky a jazykové kurzy. Jaký je zájem o tyto kurzy u našich respondentů, vidíme v následujícím grafu, zde máme dva grafy rozdělené opět dle pohlaví. 40 chlapců a 56 dívek využívá kroužky a kurzy pořádané školou (1 – ano, 2 – ne). 84 % respondentů tuto možnost využívá.



Graf 15 - Školní kurzy, kroužky dle pohlaví

Otázka: 17. Jaké kroužky navštěvuješ?

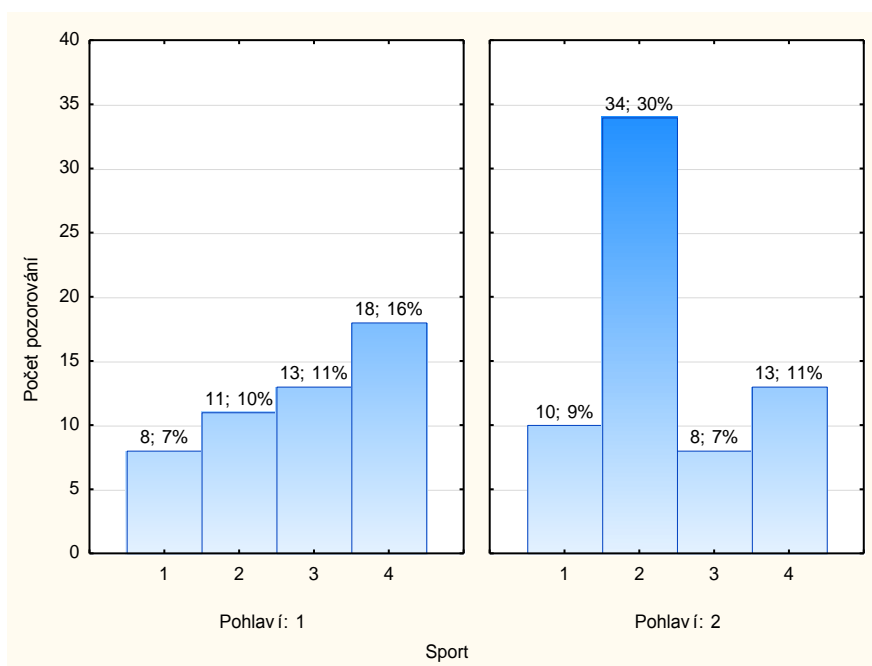
U této položky v dotazníku mohli respondenti uvést více možností. Zde jsme zkoumali, jaké kroužky respondenti navštěvují, abychom zjistili, kolika zájmovým činnostem se věnují ve svém volném čase. 57 respondentů navštěvuje ve svém volném čase jeden zájmový kroužek (50 %). Dva kroužky navštěvuje 29 respondentů (25 %). Tři kroužky navštěvuje 16 respondentů (14 %). Čtyři zájmové kroužky navštěvuje deset žáků (9 %). Jedna dívka navštěvuje 5 kroužků a jeden chlapec chodí do 7 zájmových kroužků. Pouze jeden respondent nenavštěvuje žádný kroužek.



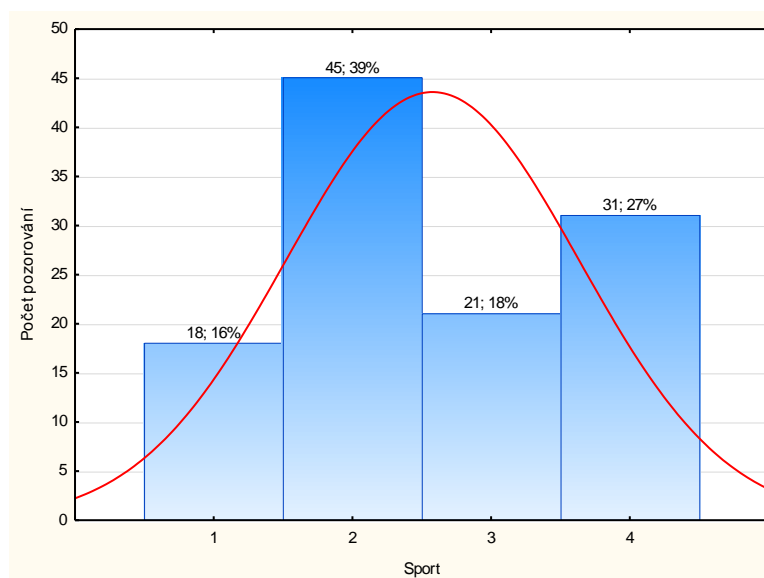
Graf 16 - Kroužky

Otázka: 18. Kolikrát týdně se aktivně věnuješ sportu, tanci?

Jak jsou na tom se sportem dnešní děti, jsme zkoumali poslední 18. položkou v dotazníku. Kolikrát se během týdne aktivně věnují sportu, tanci odpovídali respondenti následovně. Chlapci: nesportuje 8, dvakrát týdně sportuje 11, třikrát 13, čtyřikrát a více za týden 18. Dívky: nesportuje 10, dvakrát týdně sportuje 34, třikrát 8, čtyřikrát a více za týden 13. Celkem nesportuje 18 respondentů (16 %), dvakrát týdně aktivně sportuje 45 respondentů (39 %), třikrát týdně 21 (18 %). Čtyřikrát a více v týdnu sportuje 31 respondentů (27 %).



Graf 17 - Kolikrát týdně sportuje, tančí dle pohlaví



Graf 18 - Sport a tanec x - krát týdně

5.1 Verifikace hypotéz

Budeme ověřovat vztah mezi odpověďmi respondentů na otázku č. 7: „Hraješ hry na počítači?“ a otázku č. 1, která se týká pohlaví žáků. Pro výpočet byl zvolen test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku, jelikož proměnné, mezi nimiž máme ověřovat vztah, mohou nabývat pouze dvou alternativních kvalit. Vyhodnocení bylo zpracováno v počítačovém programu STATISTICA 12, neparametrická statistika, tabulky 2x2, který nás informuje pouze o výsledku analýzy. Odpovědi respondentů na otázky uvádíme v následující tabulce.

Tabulka 3 - Hraje hry na PC

	Tabulka 2x2		
	Hrají hry na PC	Nehrají hry na PC	Řádek celkem
Chlapci	44	6	50
Procent z celku	38,261%	5,217%	43,478%
Dívky	46	19	65
Procent z celku	40,000%	16,522%	56,522%
Sloupec celkem	90	25	115
Procent z celku	78,261%	21,739%	
Chí-kvadrát (sv=1)	4,93	p= ,0264	

Formulované hypotézy

H_{01} Chlapci nevykazují vyšší míru v hraní počítačových her než dívky.

H_{A1} Chlapci vykazují vyšší míru v hraní počítačových her než dívky.

Počítačový program analyzoval vztahy mezi proměnnými a informoval nás o výsledku analýzy bez uvádění hodnoty testového kritéria. V případě, že je hodnota signifikance menší (nebo rovna) než zvolená hladina významnosti, odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. V tomto případě je hodnota signifikance $p = 0,0264$, $p < 0,05$. Odmítáme tedy nulovou hypotézu H_{01} a přijímáme hypotézu alternativní H_{A1} . Podle našeho výzkumu ve sledované skupině chlapci vykazují vyšší míru v hraní počítačových her než dívky.

Další testovaná hypotéza se týká vztahu primární prevence netolismu, kterou škola nabízí a pohlavím žáků, kteří tuto možnost využívají. Jako primární prevenci netolismu máme na mysli možnost využívat zájmové kurzy a kroužky při základní škole a školní družině. Hypotézy ověřujeme opět pomocí počítačového programu STATISTICA 12, který

analyzoval vztahy mezi proměnnými. Výsledky odpovědí respondentů uvádíme v následující tabulce.

Tabulka 4 - Školní kurzy, kroužky

	Tabulka 2x2		
	Školní kurzy, kroužky - ANO	Školní kroužky, kurzy - NE	Řádek celkem
Chlapci	40	10	50
Procent z celku	34,783%	8,696%	43,478%
Dívky	56	9	65
Procent z celku	48,696%	7,826%	56,522%
Sloupec celkem	96	19	115
Procent z celku	83,478%	16,522%	
Chí-kvadrát (sv=1)	,78	p= ,3784	

Formulované hypotézy

H_{02} Dívky nevykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci.

H_{A2} Dívky vykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci.

Na základě našeho počítačového testování zjišťujeme, že hodnota signifikance $p = 0,3784$, $p > 0,05$. Přijímáme tedy nulovou hypotézu H_{02} . Ve vztahu mezi proměnnými rozdíly nejsou. Dívky nevykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci, ale zároveň neodmítáme hypotézu alternativní H_{A2} .

5.2 Vyhodnocení výzkumných otázek

V úvodu teoretické části bakalářské práce jsme si stanovili hlavní cíl práce, zjistit, zda se u dětí navštěvujících školní družinu na vybraných základních školách na Vsetínsku vyskytují znaky netolismu. Zaměříme se tedy na výsledky šetření.

VO č. 1: Jsou děti mladšího školního věku seznámeny s problematikou netolismu?

K této výzkumné otázce se v dotazníku vztahovala položka č. 9 a dílčí cíl č. 1. Je alarmující, že pouze 17 % respondentů uvádí, že se může stát závislým na hraní počítačových her nebo internetu. Více než polovina, 54 % respondentů je přesvědčena, že se závislým na počítači stát nemůže. Ostatní respondenti (29 %) si toto nebezpečí neuvědomují, neví o něm.

VO č. 2: Jak můžeme pomoci předcházet vzniku netolismu v rámci primární prevence ve školním prostředí?

Odpověď na tuto otázku nacházíme v položkách dotazníku č. 16, 17, 18 a je vztažena k dílčímu cíli č. 3. Jak jsme již zmiňovali, jedním z nejdůležitějších úkolů v primární prevenci netolismu je naučit žáky účelně a smysluplně hospodařit se svým volným časem. Jednou z možností školy je nabídnout dětem zájmové či sportovní kroužky, jazykové kurzy. V rámci školní družiny mohou být nabízeny aktivity v rámci výchovy, bez dalších poplatků, pro žáky ze sociálně slabších rodin. U položky 16, zda žák navštěvuje kroužky a kurzy pořádané školou, odpovídá 84 % respondentů kladně. Z výsledků položky 17 vidíme, že nejčastěji respondenti navštěvují jeden zájmový kroužek (50 %). Dva kroužky navštěvuje 25 % respondentů. Ostatní respondenti navštěvují více kroužků, pouze jeden žák nenavštěvuje žádný zájmový ani sportovní kroužek. V otázce č. 18 zjišťujeme, kolikrát týdně se žáci aktivně věnují sportu mimo povinné hodiny tělesné výchovy ve škole. Alespoň dvakrát týdně aktivně sportuje 39 % respondentů. Třikrát a vícrát týdně sportuje 45 % respondentů. Zároveň je neuspokojivé, že 17 % respondentů uvádí v položce č. 18, že vůbec nesportuje ani se nevěnuje tanci.

K této výzkumné otázce se vztahuje naše druhá hypotéza, kdy předpokládáme, že dívky nevykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci. Tuto hypotézu jsme testovali za pomoci počítačového programu STATISTICA, použili jsme test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku a na základě výsledku zjišťujeme, že nejsou rozdíly ve vztahu mezi proměnnými. Přijímáme tedy nulovou hypotézu: Dívky nevykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci. Ale zároveň neodmítáme hypotézu alternativní: Dívky vykazují vyšší míru v návštěvnosti kroužků než chlapci.

VO č. 3: Existuje rozdíl u dětí mladšího školního věku, při hraní počítačových her v závislosti na pohlaví?

Výzkumná otázka se vztahuje k dílčímu cíli č. 4, v dotazníku jde o položky 5, 6, 7 a 8. Na základě ověření hypotézy, pomocí počítačového programu STATISTICA, můžeme odmítnout H_{01} a přijímáme tak hypotézu alternativní H_{A1} , že chlapci vykazují vyšší míru v hraní her na počítači. Tím potvrzujeme náš předpoklad, že u mladších dětí školního věku existuje rozdíl při hraní počítačových her dle pohlaví, kdy více hrají počítačové hry chlapci než dívky.

VO č. 4: Existuje rozdíl u dětí mladšího školního věku, při e-komunikaci v závislosti na pohlaví?

Položky v dotazníku č. 4, 10, 11, 12 a 13 nám dávají odpověď na výzkumnou otázku č. 4, a zároveň se vztahují k dílčímu cíli č. 6. Z dotazovaných respondentů odpovědělo na otázku, zda má svůj mobilní telefon 84 kladně, z toho 36 chlapců (31 %) a 48 dívek (42 %). Ovšem internet v mobilu (položka v dotazníku č. 12) vlastní pouze 47 respondentů, z toho je 20 chlapců a 27 dívek.

Internet v e-komunikaci využívá z dotázaných respondentů pouze 9 chlapců a 10 dívek, jde o 17 % dotázaných. 41 % využívá internet k hraní her a 42 % k zábavě a získávání informací. V e-komunikaci u dětí mladšího školního věku v závislosti na pohlaví tedy žádné větší rozdíly nezjišťujeme.

Přestože respondenti ještě nedosáhli věku 13 let má 14 % z nich profil na Facebooku, jde o 10 chlapců a 6 dívek.

VO č. 5: Mají děti mladšího školního věku dostatečné znalosti bezpečného chování při využívání internetu a e-komunikaci?

K této výzkumné otázce se vztahují položky 14 a 15 dotazníku a dále se vztahuje k dílčímu výzkumnému cíli č. 2. Přestože 57 % respondentů odpovědělo, že zná a používá pravidla bezpečného internetu, není toto číslo dostatečně vysoké. Na základě našeho výzkumu jsme totiž zjistili, že internet využívá 77 % respondentů a internet v mobilu vlastní 40 % respondentů. Minimálně tolik respondentů, kolik jich má přístup na internet, by mělo mít také dostatečné znalosti o bezpečném chování na internetu. Pokud dítě vlastní a používá mobil či internet mělo by být patřičně poučeno o možných nástrahách a nebezpečích, se kterými se při této komunikaci můžeme setkat. Ale zásady bezpečného internetu nezná a nepoužívá celých 20 % respondentů, kteří užívají internet. Tato situace by se neměla podceňovat a určitě bychom se na toto téma měli v primární prevenci netolismu zaměřit.

5.3 Doporučení pro praxi

Výzkum byl realizován z důvodu, abychom dostali zpětnou vazbu o tom, jak funguje primární prevence netolismu ve školních družinách na vybraných základních školách na Vsetínsku. Za základní primární prevenci považujeme naučit žáky mladšího školního věku účelně a smysluplně využívat svůj volný čas. Zde škola může a také nabízí žákům různé sportovní a zájmové aktivity, jazykové kurzy, jak uvádíme v teoretické části bakalářské práce. Žáky mladšího školního věku vychovává škola ke zdravému životnímu stylu.

V praktické části uvádíme konkrétní výsledky, kolik žáků využívá možnost navštěvovat jazykové kurzy a kroužky, které školy nabízí. A je potěšující, že nabídka kroužků a kurzů je v tak časté míře využívána (84 % respondentů). Zároveň na základě výsledků výzkumu zjišťujeme, že by měli být žáci mladšího školního věku, zejména žáci 1. ročníku, lépe informovaní o bezpečném užívání internetu. Výzkum nám ukazuje, že internet využívá již 77 % respondentů a to jak k získávání informací, zábavě, hraní her, tak k internetové komunikaci s kamarády. Na základě výsledků výzkumu ovšem vidíme, že možnost vzniku závislosti na hraní počítačových her a internetu si uvědomuje pouze 17 % dotazovaných respondentů. Více než polovina, 54 % respondentů je přesvědčena, že se závislým na počítači stát nemůže. Ostatní respondenti, (29 %) si toto nebezpečí neuvědomují, neví o něm.

Musíme naše děti naučit bezpečnému chování nejen v běžném životě, ale i ve virtuálním světě. Dodržování pravidel slušného chování v síti by mělo děti uchránit před nebezpečím, které nové komunikační technologie skrývají. Desatero bezpečného internetu pro děti je jedním ze základních pravidel, které by děti měly znát a respektovat při práci s počítačem.

ZÁVĚR

V oblasti primární prevence rizikového chování je škola v centru pozornosti. Právě školní prostředí je místem, kde můžeme používat efektivní postupy, které budou předcházet rizikovému chování. Jsou určeny všem žákům školy. Každá škola si může zvolit vlastní program, který vyhovuje konkrétním potřebám a možnostem v oblasti primární prevence. U dětí mladšího školního věku je primární prevence zaměřená především na trávení volného času, kdy škola nabízí různé možnosti sportovních aktivit, zájmových kroužků, jazykových kurzů. Vede žáky ke zdravému životnímu stylu. Primární prevence u dětí mladšího školního věku je tedy orientovaná především na ochranu zdraví.

Ve školské primární prevenci se zaměřujeme na všechny typy rizikového chování. Bakalářská práce se věnuje primární prevenci netolismu. Je důležité upozornit žáky na možný vznik závislosti na virtuálních drogách. Zároveň jim musíme poskytnout informace o bezpečném chování při využívání moderních komunikačních prostředků. Dobrou informovanost všech žáků v oblasti bezpečného užívání internetu může škola zajistit seznámením žáků s Desaterem bezpečného užívání internetu. Určitě by s tímto „Desaterem“ měli být žáci seznámeni už v nejnižších ročnících školy. Na základě našeho výzkumu zjišťujeme, že internet využívají již žáci prvního ročníku, kteří nejsou řádně poučeni o negativních vlivech netolismu, možnosti vzniku závislosti ani o pravidlech bezpečného pohybu ve virtuálním světě.

Dnešní generace děti vyrůstá v odlišném světě, než byl svět jejich rodičů. Často tráví svůj volný čas před obrazovkami televizorů nebo počítačů. Místo čtení knih sledují filmy nebo hrají počítačové hry. Osobní kontakt s kamarádem často nahrazuje chatování. Vlivy moderních technologií na děti mohou být jak negativní tak pozitivní. Informační a komunikační technologie jsou pro děti stále více lákavé a přístupné. Z dotazníkového šetření v bakalářské práci zjišťujeme, že internet využívá větší část respondentů. Informační a komunikační technologie nabízí dokonale propojený svět právě díky internetu. Záleží tedy nejen na dětech, ale i rodičích jak si s tímto fenoménem poradí. Je na nás, abychom naučili své děti rozumně využívat čas, strávený ve virtuálním světě.

Jak uvádíme v praktické části bakalářské práce 73% dětí mladšího školního věku vlastní mobil, 52 % tablet a 39% počítač. Musíme děti naučit smysluplně trávit svůj volný čas, aby věděly, kolik času mohou strávit virtuální zábavou. Měly by vědět, jak bezpečně využívat tyto nové technologie, které je budou neustále provázet a ovlivňovat jejich životy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HÁJEK, Bedřich a kol, 2007. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-233-1.
- [2] HOLEYŠOVSKÁ, Anna, 2003. *Rok ve školní družině*. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 80-7178-752-3.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN: 978-80-247-1369-4.
- [4] JEDLIČKA, Richard, 2011. *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-7367-788-6.
- [5] KOHOUTEK, Rudolf, 2002. *Základy užití psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 80-214-2203-3.
- [6] KOPECKÝ, Kamil, 2007. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-85783-78-0.
- [7] KOPECKÝ, Kamil et al, 2013. *Rizika internetové komunikace v teorii a praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3571-8.
- [8] KOPŘIVA, Pavel, et al, 2008. *Respektovat a být respektován*. Vyd. 3. Kroměříž: Pavel Kopřiva – Spirála. ISBN 978-80-904030-0-0.
- [9] MIOVSKÝ, Miroslav et al, 2010. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN. ISBN 978-80-87258-47-7.
- [10] NAVRÁTIL, Stanislav a Jan MATTIOLI, 2011. *Problémové chování dětí a mládeže*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3672-3.
- [11] PÁVKOVÁ, Jiřina et al, 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 80-7178-711-6.
- [12] PIAGET, Jean a Bärbel INHELDEROVÁ, 1997. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 80-7178-146-0.
- [13] PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a Jiří MAREŠ, 2003. *Pedagogický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 80-7178-772-8.
- [14] ROGERS, Vanessa, 2011. *Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-7367-984-2.
- [15] VÁGNEROVÁ, Marie, 2010. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1832-6.
- [16] VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

Internetové zdroje

- [1] Desatero pro rodiče dětí předškolního věku č. j. MŠMT – 9482/2012 – 22 [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/desatero-pro-rodice-deti-predskolniho-veku?highlightWords=desatero>
- [2] Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010 – 28 [online]. Praha: MŠMT, 2010. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>
- [3] Národní strategie primární prevence MŠMT pro období roku 2013 až 2018 [online]. Praha: MŠMT, 2013 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/28077>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

cm	centimetr, délková jednotka
CNS	Centrální nervový systém
.cz	internetová doména nejvyššího řádu pro Česko
č.	číslo
čl.	článek
H ₀	nulová hypotéza
H _A	absolutní hypotéza
ICT	informační a komunikační technologie
j.	jednací
kg	kilogram
MMORPG	massively multiplayer online role play game
MPP	minimální preventivní program
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
net	síť, zkratka pro internet
PC	osobní počítač, z anglického personal computer
popř.	popřípadě
s.	strana
ŠVP	školní vzdělávací program
tj.	to jest
tzv.	takzvaný
VO	výzkumná otázka
zejm.	zejména
ZŠ	základní škola

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Rozdělení respondentů podle pohlaví v ročníku.....	36
Graf 2 - Věk respondentů	37
Graf 3 - Věk respondentů podle pohlaví	37
Graf 4 - Mobil podle pohlaví	38
Graf 5 - Tablet podle pohlaví.....	38
Graf 6 - Notebook, PC podle pohlaví.....	39
Graf 7 - Souhrnný graf (mobil, tablet, notebook, PC).....	39
Graf 8 - Hraješ hry na PC podle pohlaví	40
Graf 9 - Jak často hraješ hry na počítači dle pohlaví	40
Graf 10 - Vznik závislosti na hraní PC her, internetu vzhledem k pohlaví.....	41
Graf 11 - Internet.....	41
Graf 12 - Využití internetu	42
Graf 13 - Zním a dodržuji zásady bezpečného internetu.	43
Graf 14 - Poučení ve škole o bezpečném chování na internetu dle ročníků.....	44
Graf 15 - Školní kurzy, kroužky dle pohlaví	45
Graf 16 - Kroužky	45
Graf 17 - Kolikrát týdně sportuje, tančí dle pohlaví	46
Graf 18 - Sport a tanec x - krát týdně	46

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Internet v mobilu	42
Tabulka 2 - Facebook	43
Tabulka 3 - Hraje hry na PC	47
Tabulka 4 - Školní kurzy, kroužky.....	48

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

Dotazník

Milé děti, obracím se na Vás s dotazníkem, který bude součástí mé bakalářské práce na téma: *Primární prevence netolismu ve školní družině na vybraných základních školách na Vsetínsku.*

Vyplnění dotazníku je anonymní a dobrovolné. Správnou odpověď vždy zakřížkujte ☒.
Monika Janků, studentka 3. ročníku oboru sociální pedagogika na FHS UTB ve Zlíně.

1. Jsem chlapec dívka
2. Chodím dotřídy.
3. Věklet
4. Máš svůj mobilní telefon? ano ne
5. Máš svůj tablet? ano ne
6. Máš svůj notebook nebo počítač? ano ne
7. Hraješ hry na počítači? ano ne
8. Jak často hraješ na počítači hry? (vyber jednu z možností)
 nikdy
 jenom o víkendu
 každý den
9. Můžeš se stát závislý na hraní počítačových her nebo na internetu?
 ano
 ne
 nevím
10. Máš možnost připojení na internet? ano ne
11. K čemu využíváš internet?
 hraní her
 informace, zábava
 komunikace s kamarády (ICQ, Skype)
12. Máš připojení na internet v mobilu? ano ne

13. Máš svůj profil na Facebooku? ano ne
14. Znáš a dodržuješ zásady bezpečného internetu pro děti?
 ano
 ne
 nevím, co to znamená
15. Mluvíte ve škole s paní učitelkou o tom, jak se máš bezpečně chovat při používání internetu?
 ano
 ne
16. Navštěvuješ kroužky nebo kurzy, které pořádá škola?
 ano
 ne
17. Jaké kroužky navštěvuješ?
 sportovní
 hru na hudební nástroj
 zpěv
 taneční
 výtvarný, keramika
 turistický
 jiný
18. Kolikrát týdně se aktivně věnuješ sportu, tanci?
 nesportuji
 dvakrát týdně
 třikrát týdně
 čtyřikrát a více

Děkuji ☺